

Pčela

ČASOPIS SAVEZA PČELARA "KADULJA"

Godište IV. • Broj 11 • Lipanj 2021. • Cijena 5 KM

Tema broja

Bagrem

Ljekovit,
medonosan,
ali i otrovan

ISSN 2233-159X

9 772233 159008

www.spkadulja.com

APIMONDIA

Godište IV. • Broj 11 • Lipanj 2021.

Nakladnik:

Savez pčelara "Kadulja"
Fra Matije Divkovića b. b.
88320 Ljubuški
Tel./faks: 00 387 (0)39 831 703
E-mail: info@spkadulja.com
E-mail: pcela@spkadulja.com
www.spkadulja.com

Izdavački savjet:

Ivan Milićević, Slaven Cvitanović, dr. Zoran Karlović,
ing. agr. Mariofil Rupčić, doc. dr. sc. Ivan Ostojić,
doc. dr. sc. Jozo Bagarić, dr. vet. med. Zlatko Tomljanović,
dr. sc. Danijela Petrović

Uredništvo:

Glavni urednik: Dobro Zovko
Izvršni urednik: Nikica Šiljeg

Članovi uredništva:

Miroslav Šego
Krešimir Milićević
Dušan Musa
prof. dr. sc. Dražen Lušić

Korektura:

Dragan Naletilić

Grafičko oblikovanje:

Miroslav Šego

Tisak:

Logotip d.o.o., Široki Brijeg

Iz sadržaja

Bagrem -
ljekovit, medonosan,
ali i otrovan

**Majčina
dušica**
i pčele

Nefertiti
zastava na
Kornatima

**Izlazak pčelinjih
zajednica iz
zimovanja**

Apiterapija
na vlastitoj
koži

**Otvaranje
paviljona
"Medena priča"**

**Od "medenih
upitnika"
do izvoza meda**

Poštovani čitatelji,

Neka prošla vremena su se spominjala i mjerila razdobljima koja smo označavali kao „prije onog rata“ ili „poslije onog rata“, a u skoroj ćemo budućnosti izgleda govoriti kako se nešto dogodilo „prije korone“ ili „poslije korone“, ili čak i preciznije – „poslije prvog vala korone“. Da smo opterećeni ovim pojmom i svim njegovim pojavnim oblicima i da je COVID-19 zahvatio čitav svijet i sva društvena i statulska područja, naravno i pčelarstvo, najbolji su dokaz novi odnosi među ljudima, ali i nove mjere opreza za očuvanje zdravlja, zatim nova cjepiva, nove preventive i slično. Na kraju uvijek ipak dođemo do pčela, točnije do njihovih proizvoda: meda, propolisa, matične mliječi, peluda i pčelinjeg otrova. Tako se potvrđuje stara teza kako je veza između pčela i čovjeka, odnosno čovjekova zdravlja neraskidiva i vječna.

Ako bismo se malo našalili, mogli bismo prethodnom dodati i konstataciju kako je „neraskidiva i vječna“ i veza (skoro, rekli bi pesimisti), našeg časopisa i vas, njegovih vjernih i odanih čitatelja. A da bismo još jednom potvrdili i dokazali tu vezu, potrudili smo se donijeti pred vas i ovaj, 11. broj „Pčele“. Broj, koji je koncipiran i uređen na uobičajen način i po ustaljenom redoslijedu priloga.

Dakle, nakon ovog uvodnika, slijedi tema u kojoj je obrađena biljka bagrem. I u ovom broju imamo prilog fra Ante Marića, ovaj put o međuodnosu pčela i majčine dušice. Potom, slijeda dva priloga, odnosno dva razgovora, u okviru rubrike *Susret*. U pr-

Dakle, nakon ovog uvodnika, slijedi tema u kojoj je obrađena biljka bagrem. I u ovom broju imamo prilog fra Ante Marića, ovaj put o međuodnosu pčela i majčine dušice. Potom, slijeda dva priloga, odnosno dva razgovora, u okviru rubrike Susret. U prvom imamo dvojicu sugovornika, dosadašnjeg i novopečenog predsjednika općinske pčelarske udruge „Trut“ iz Orašja, Dragu Mijića i Zlatka Zlatarevića

vom imamo dvojicu sugovornika, dosadašnjeg i novopečenog predsjednika općinske pčelarske udruge „Trut“ iz Orašja, Dragu Mijića i Zlatka Zlatarevića. Razlog za dvojicu sugovornika iz ove posavske općine je jednostavan, naime, ona je netom postala članicom Saveza pčelara „Kadulja“. Drugi razgovor je o temi koja je cijelu proteklu godinu zaokupljala ovdašnju i pčelarsku i ukupnu javnost. Riječ je o početnim koracima u proizvodnji pčelinjeg otrova.

Slijedi dokument koji objašnjava ciljeve postojanja i djelovanja Svjetske pčelarske asocijacije Apimondije, te nekolicina tekstova u okviru rubrike *Stručni prilozi*. Predvodi ih prilog Zlatka Tomljanovića, zatim idu dva priloga Josipa Križa, a na kraju i prilog Gordane Hegić. Zanimljivo, svi su oni znanstvenici-pčelari iz Republike Hrvatske. Središnji dio ovog broja časopisa su prilozi iz rubrike *Pčelarske novosti i zanimljivosti*, od priloga Krešimira Milićevića o povezanosti zdravlja i turizma, preko nagrada članovima našeg saveza na *Danima meda*, do zanimljivih novosti iz Slovenskog

pčelarskog saveza, odnosno otvaranja *Paviljona meda*. Niz sličnih članaka u istoj rubrici zaokružuju dva priloga o tome kako prepoznati pravi med i o medu kao kućnom lijeku. Završni dio časopisa su *Zapisi iz prošlosti i o prošlosti* (Od „medenih upitnika“ do izvoza meda) te *Med u kulinarstvu* (dva recepta).

A kad smo već uspjeli, uz teške „porodajne muke“ (kako se to žargonski kaže) poroditi ovaj, 11. broj „Pčele“, pogotovo zbog pandemijskih uvjeta života, rada i djelovanja svih ljudi, pa i pčelara, nadam se kako smo i time dokazali vitalnost ovdašnjih pčelara i njihova saveza. Jer, sve dok postoji i djeluje Savez pčelara „Kadulja“ (koji se širi i na Posavinu, koja je već četvrta županija u Federaciji BiH u kojoj postoje i djeluju općinske pčelarske udruge članice tog saveza), nadamo se kako će kao znak njegova postojanja egzistirati i ovaj časopis. Vaš doprinos tomu je nužan i bez njega neće biti ni časopisa.

Na kraju uvijek ipak dođemo do pčela, točnije do njihovih proizvoda: meda, propolisa, matične mliječi, peluda i pčelinjeg otrova. Tako se potvrđuje stara teza kako je veza između pčela i čovjeka, odnosno čovjekova zdravlja neraskidiva i vječna. Ako bismo se malo našalili, mogli bismo prethodnom dodati i konstataciju kako je „neraskidiva i vječna“ i veza (skoro, rekli bi pesimisti), našeg časopisa i vas, njegovih vjernih i odanih čitatelja

Bagrem - Ljekovit, medonosan, ali i otrovan

Zašto vrijedi „ne lomite mi bagreme“ i zašto ga vole i pčele i pčelari?

dr. sc. Danijela Petrović

Američko podrijetlo, francusko ime

Vrsta je ime dobila po Francuzu Jeanu Robinu, vrtlaru na francuskom dvoru koji je prvi nabavio sjemenke bagrema iz Sjeverne Amerike, početkom 17. stoljeća. Danas je to široko kultivirana i naturalizirana vrsta, kako u SAD-u i Kanadi, u cijeloj Europi, tako i u sjevernoj i južnoj Africi, umjerenom pojasu Azije, Australiji, na Novom Zelandu i na jugu Južne Amerike. Od vremena Robina do danas, bagrem je prošao put od ukrasne do invazivne vrste.

Kako god ovu biljku nazvali: *Robinia pseudoacacia* L., bagrem, obični bagrem, mirisavi bagrem, krunčica, prženica, bagrem nerod, trnina, trn egipatski, nerodik, akacija, kapinika bijela, gacija, trnina egiptonska, manje je bitno, bitno je da svi dobro znamo kako bagrem izgleda.

Izgled drva bagrema

Bagrem je do 25 metara visoko drvo (fanoerofit) s glatkim, lomljivim i trnovitim granama i dosta rijetkom krošnjom. Koričenje je plitko, gusto i vrlo brza rasta te s mogućnošću fiksacije atmosferskog dušika. Kora stabla je duboko izbrazdana. Ima do 30 cm duge listove, neparno perasto sastavljene od 9 do 17 jajolikih liski cjelovita ruba. Liske su duge 2 do 6 cm, široke 1 do 3 cm, tanke, odozgo svijetlozelene, na naličju sivozelene. Palistići su preobraženi u jake trnove.

Cvate u dugim, obješenim, bogatim grozdastim cvatovima građenim od 15 do 20 cvjetova. Cvjetovi su bijeli, mirisavi i jednosimetrični. Građa cvijeta karakteristična je za porodicu mahunarki, *Fabaceae*. Čaška je građena od 5 međusobno sraslih lapova, a vjenčić od 5 slobodnih, nejednakih, bijelih latica (zastavica, dvije laticice i dvije laticice krila). Ima 10 prašnika, od kojih je 9 međusobno sraslo prašničkim nitima u cijev, a jedan je slobodan. Plodnica je nadrasla i građena je od jednog plodnog lista. Cvjeta od travnja do lipnja, a oprašuje se kukcima. Nakon uspješna oprašivanja razvija se plosnata, 5 do 11 cm duga i 1 do

2 cm široka tamnosmeđa mahuna, obično s 4 do 10 sjemenki. Sjemenke su bubrežaste, maslinastozelene ili smeđe, 2 do 3 mm dugačke. Iako kilogram sadrži oko 50 000 sjemenki, njihova klijavost nije velika, no bagrem se vrlo uspješno i brzo razmnožava i vegetativno, korijenskim izdancima.

Bagrem je poznat kao vrlo dobra pčelinja paša. Proizvodi obilje nektara. Zbog svoje masovnosti, rasprostranjenosti i medonosnosti vrlo je značajan za pčelarstvo. Sredinom svibnja cvjeta i u cvatu je do 15 dana. Daje mnogo nektara, a malo cvjetnog praha. Dobro pripremljena pčelinja društva mogu skupiti i po 8 do 12 kg nektara dnevno

Gdje sve bagrem uspijeva?

Bagrem uspijeva primarno na suhim do umjereno vlažnim tlima, siromašnim dušikom koje može obogatiti vlastitom nitrofikacijom. Termofilna je biljka sklona osunčanim staništima, rjeđe uspijeva u sjeni. Tolerira relativno širok raspon pH-vrijednosti tla (4,5 – 8,5). Drvo raste vrlo brzo i počinje cvjetati u četvrtoj do šestoj godini starosti. Vrlo je skromna vrsta te se može prilagoditi različitim staništima, često kao pionirska vrsta. Brzo se vegetativno širi i gradi guste populacije. Zasjenom istiskuje heliofilne biljke i smanjuje biološku raznolikost. U cvatu „otima“ oprašivače domaćim biljkama i smanjuje učinkovitost njihova oprašivanja.

Kao pionirska vrsta postiže ranu dominaciju na otvorenim staništima i istiskuje prirodnu floru. Korijenski izdanci oštećuju objekte gradnje u svojoj blizini. Mijenja sastav tla i pogoduje rastu nitrofilnih vrsta. Osim staništa na kojima je namjerno sađen, bagrem se širi mnogim antropogenim i poluprirodnim tipovima staništa, uz rubove prometnica i željezničkih pruga, zapuštenim poljoprivrednim površinama, šumskim rubovima, suhim travnjacima i kamenjarima i sl. Brzo kolonizira kisela ili zagađena tla.

Preventivno treba izbjegavati sadnju bagrema. Mehaničko uklanjanje te selektivno paljenje ima najčešće samo kratkoročne rezultate jer se biljka ubrzo obnavlja korijenskim izdancima. Postižu se relativno dobri rezultati različitim herbicidima uz sve njihove negativne sekundarne učinke. Iako u SAD-u bagrem ima prirodne biološke patogene, u Europi se pokazao kao visokootporan na gljive i druge patogene.

Biljka se sadi za kontrolu erozije, osobito na kritičnim i antropogeno utjecajnim područjima, kao parkovno drvo, te za pošumljavanje opustošenih i opožarenih područja.

Lijek, ali i otrov

Bagrem je i u narodnoj medicini poznat kao dobar lijek. Cvijet treba brati neposred-

no prije otvaranja, a list dok je još mlad. Bagrem u cvatu krije vitamin C, eterično ulje, šećer, smolu i tanine, a u sjemenkama proteine, ugljikovodike, vitamine A, B i C, kao i magnezij, fosfor, željezo, cink, kalij, natrij i kalcij. Čaj bagrema je izvrstan kod prehlada, ublažava kašalj, snižava temperaturu. Bagrem je odličan antiseptik, premda su neki dijelovi bagrema otrovni. Stara kora bagrema je otrovna. Zreli listovi bagrema i sirove sjemenke izazivaju slabost organizma i širenje zjenica, povraćanje, slabljenje pulsa pa čak izazivaju i šok cijelog organizma.

Vrlo dobra i obilna pčelinja paša

Bagrem je poznat kao vrlo dobro pčelinja paša. Proizvodi obilje nektara. Zbog svoje masovnosti, rasprostranjenosti i medonosnosti vrlo je značajan za pčelarstvo. Sredinom svibnja cvjeta i u cvatu je do 15 dana. Daje mnogo nektara, a malo cvjetnog praha. Dobro pripremljena pčelinja društva mogu skupiti i po 8 do 12 kg nektara dnevno. Med je odlične kvalitete, bezbojan, ugodna mirisa i okusa. Teže se kristalizira. Bagremov med je dobar u liječenju prehlade i okrepljuje iscrpljeni organizam. Djeluje antistresno, kao i na živčani sustav, a pomaže i u rješavanju problema nesаницe.

Stoga, i ono početno, pjesničko „ne lomite mi bagreme“, itekako ima logike. Ne samo pjesničke.

Majčina dušica i pčele

Fra Ante Marić

„Razgovor se majčinih dušica pomiješao sa zujanjem pčela radilica da je to bila milina. Malo sam dalje ležao u hladu jednog bora i sve to slušao. Uspavao me šapat i miris majčine dušice i zujanje pčela“

Pčele su se probudile rano tog jutra na Poljima. Spremne za radni dan. Odaslale su svoje izvidnice da im jave o stanju na pašnjacima. Strpljivo su čekale i za kratko vrijeme eto izvidnice natrag. Počele su pred pčelama izvoditi različite kretnje, a pčele su ih pozorno pratrale.

Sve su im u tom svom, kako ga zovu, plesu, objasnile. Što je to sve, mi ljudi još nismo shvatili, i daj Bože da ikad shvatimo. Svojim „kružnim plesom“ i „plesom zatka“ sve su rekle svome ulištu. I sada su pčele krenule u malim skupinama. Sve po onom što su im izvidnice ispričale.

A rekle su im sve što im treba. Je li paša daleko, i koliko je daleko. Koja je vrsta paše. U kom je smjeru u odnosu na sunce.

Iz Svinjače se izdiže jedinstven, ne velik, ali uzbrdit brežuljak koji na svom hrptu nosi groblje Jedinicu. I Svinjača i Jedinica se nalaze pod Gradom od Polja, koji je danas samo predivna uzvisina s tajnovitom i bajkovitom poviješću o svojoj utvrđi, kralju Ostoji i njegovoj darovnici plemićima Radivojevićima. A vele da je groblje dobilo ime po tome da je prva u njemu ukopana neka kćer koja je roditeljima bila jedina – Jedinica.

Pčele su krenule baš prema Jedinici. Veseli zvuk njihova zujanja govori da paša nije daleko i da je obilna. Da, majčina dušica. Pčele su sa svojih pet očiju već izdaleka primijetile predivni ljubičasti tepih koji je obojio padine Jedinice. Tek se sa sitnog cvijeta digla rosa.

A cvjetovi majčine dušice kao da su naculili svoje uši da čuju dolijeću li više te pčele. Jer noć je bila pomalo i svježja, ali udobna, i jutro se već zorom sa suncem izgrlilo. I čuli su cvjetovi majčine dušice zujanje pčela:

– Eto ih, eto ih, Bogu hvala.

Brzo su pčele bile tu. Bilo je dugo grljenje pčela i majčine dušice. A onda su se male čaške ljubičastih cvjetova prepustile pčelinjem dodirivanju. Letjele su pčele s cvijetica na drugi. A majčina dušica samo uživala.

Pčele bi pretovarene nektarom odletjele do svoga ulišta, pa se opet vraćale. Cijeli dan. Tek su možda malo duže ostale u ulištima kad je sunce iza podneva nemilo peklo. I onda su nastavile sve dok sunce nije krenulo svome zalazu.

Majčina je dušica izdržavala dnevnu žegu, i kao da joj je odgovarala. Cvjetovi su bili tako svježiji i širili su svoj opojni miris. I razgovarali su među sobom buseni majčine dušice:

– Pčele su naši prijatelji...

Započe jedan predivni busen majčine dušice jako velik i sav u cvatu. No, prekinu ga jedan drugi:

– Ma, da one nemaju od toga koristi, ne bi se one s nama družile. Kad zabiju svoju rilicu u čašku ispiju nektar do kraja.

– Da, točno, ali i donesu ti onog drugog nektara s drugog cvijeta, peludi, to nama koristi, to nas opravi, pa ostanemo u životu, širimo se i tičimo.

– Ne mislim da one toliko koriste.

Ostao je ovaj busen tvrdoglavo uz svoje mišljenje. Tad se javi nekoliko busena u isto vrijeme i s raznih strana. Te jedan od njih nastavi:

– Pčele su u redu. Ali čovjek, Bog te sačuva.

– Pa nisu ni svi ljudi takvi...

Javi se opet jedan od busenova.

– I oni nas paze. UBERU našeg cvijeta kad je za to vrijeme i paze da nas ne gaze i ne uništavaju.

– Lako što oni beru cvijet, i tako bi nam se osušio i smrznuo na zimu. Već oni po svojim njivama i po proplancima gdje smo se širili u rana ljeta sada bacaju neke otrove da nas tamo više uopće nema. Znam tolike majčine dušice koje su tako prerano zbog toga umrle, nestale. I mnoge su pčele od tih otrova umrle. To nije dobro.

Razgovor se majčinih dušica pomiješao sa zujanjem pčela radilica da je to bila milina. Malo sam dalje ležao u hladu jednoga bora i sve to slušao. Uspavao me šapat i miris majčine dušice i zujanje pčela.

Razgovor s pčelarima Dragom Mijićem i Zlatkom Zlatarevićem, dosadašnjim i novoizabranim predsjednikom općinske pčelarske udruge „Trut“ iz Orašja

Savez pčelara “Kadulja” stigao i u Posavinu

Pristupanjem oraške općinske pčelarske udruge „Trut“ u članstvo Saveza pčelara „Kadulja“, Savez se širi već i na područje četvrte županije unutar Bosne i Hercegovine

Razgovarao: Nikica Šiljeg

Pčelarska udruga „Trut“ iz Orašja općinska je udruga već iz četvrte županije unutar Bosne i Hercegovine, koja je netom pristupila u članstvo Saveza pčelara „Kadulja“. Nakon općinskih udruuga iz Zapadnohercegovačke, Hercegovačko-neretvanske te od prošle godine i iz Hercegbosanske županije, pristupanjem oraških pčelara u zajednički Savez on se širi i na četvrtu županiju u kojoj djeluje, ali

ujedno otvara mogućnosti svoga proširenja i na preostale županije.

Ovoj značajnoj činjenici za daljnji rad i razvoj Saveza pčelara „Kadulja“, odnosno samom činu pristupanja Savezu prve općinske udruge s područja Posavske županije, posebno su pridonijela dva čovjeka. Jedan, dosadašnji predsjednik općinske pčelarske udruge „Trut“ iz Orašja, Drago

Mijić i njegov nasljednik na toj dužnosti, novoizabrani čelnik oraških pčelara Zlatko Zlatarević.

Upravo stoga, navedeni dvojac je i odbran za sugovornike za ovaj broj našeg časopisa. Doduše, valja istaknuti kako ovaj razgovor nije obavljen na uobičajen način, neposredno, odnosno „licem u lice“ kako se to u novinarskom žargonu kaže, već na daljinu i uz pitanja i odgovore koji su poslani i vraćeni mailovima. A sve zbog nesretne korone i njezina lošeg utjecaja na čovjekova svakidašnja događanja, pa i ova naša novinarska. Nadamo se kako ćete zato razumjeti ograničenost i kratkoću samog razgovora, ali i potrebu da se on napravi i na taj način zabilježi ulazak posavskih pčelara u našu pčelarsku obitelj.

Životno i pčelarsko stanje

U svome predavljanju Mijić i Zlatarević napominju kako imaju pedesetak i nešto godina, Mijić 56, a Zlatarević dvije manje. Prvi je umirovljenik, a drugi uposlenik u JP-u „Elektroprijenos“, na terenskom poslu u Gradačcu, što zbog izbjivanja od kuće otežava bavljenje pčelarstvom. Obojica su po obiteljskom stanju oženjeni, Mijić ima tri kćeri, a Zlatarević kćer i sina.

I kod jednog i kod drugog ljubav prema pčelarstvu i želja za bavljenjem tim poslom tinjaju od malih nogu. Mijić je početne korake u pčelarstvu napravio 2004. godine,

i to je za njega i posao i ljubav. Zlatarević, pak, navodi kako je ljubav prema pčelama naslijedio od očeva strica još u dječjačkoj dobi, no nije ju uspio ostvariti sve do poznih životnih godina makar je u nekoliko navrata pokušavao. Konačno je to uspio prije desetak godina i za sada upravo zbog terenskog posla kojim se bavi nije u stanju značajno povećati broj pčelinjih društava.

Za Mijića je posebice značajno istaknuti kako je dao i daje značajan doprinos i na polju istraživanja kvalitete meda. Tako je u siječnju ove godine, na poziv Udruženja pčelara iz Brčko Distrikta, bio među dvanaest uglednih pčelara iz zemalja regije koji su ocjenjivali organoleptičku kvalitetu meda na više od 150 uzoraka pristiglih iz BiH, Hrvatske, Slovenije, Srbije i Crne Gore.

Preferiranje stacionarnog pčelarenja i brojno stanje pčelarskih društava

Mijić posjeduje 140 košnica, odnosno pčelarskih društava i ne razmišlja o povećanju. Prije nekoliko godina imao je čak 360 košnica, ali je zbog kojekakvih razloga bio prisiljen smanjiti njihov broj. Stacionarni je pčelar, jer drži kako seljenje pčela posljednjih godina ne pokazuje znakove ekonomske isplativosti.

I kod jednog i kod drugog ljubav prema pčelarstvu i želja za bavljenjem tim poslom tinjaju od malih nogu. Mijić je početne korake u pčelarstvu napravio 2004. godine, i to je za njega i posao i ljubav. Zlatarević, pak, navodi kako je ljubav prema pčelama naslijedio od očeva strica još u dječjačkoj dobi, no nije ju uspio ostvariti sve do poznih životnih godina makar je u nekoliko navrata pokušavao

U svome predavljanju Mijić i Zlatarević napominju kako imaju pedesetak i nešto godina, Mijić 56, a Zlatarević dvije manje. Prvi je umirovljenik, a drugi uposlenik u JP-u „Elektroprijenos“, na terenskom poslu u Gradačcu, što zbog izbjivanja od kuće otežava bavljenje pčelarstvom

I Zlatarević se opredijelio za stacionarno pčelarenje i posjeduje značajno manje košnica od svog prethodnika na dužnosti predsjednika općinske pčelarske udruge (tek desetak). Koristi se Farrar košnicama od sitodura, i planira ove godine povećati njihov broj.

„Pandemijska“ 2020. u Posavini i glavne karakteristike pčelarstva u ovom kraju

Stariji pčelar Mijić ističe kako je 2020. bila izrazito loša ne samo zbog pandemije koronavirusa, nego i zbog izrazito nepovoljnih vremenskih prilika u ovom kraju. Smjenjivali su se često i konstantno loše i hladno vrijeme, mraz, snijeg, kiše i vjetrovi, uglavnom sve ono što jako nepovoljno utječe na pčelarenje. I mlađi pčelar Zlatarević ponavlja ocjenu o takvoj karakteristici protekle godine, ističući kako „ni najstariji pčelari u ovom kraju ne pamte“ ovako lošu godinu. Stoga je i dosta pčelara smanjilo broj svojih košnica, veli ovaj pčelar.

U Posavini su, po Mijiću, pogodni uvjeti za pčelarenje, a u glavne vrste paše ubrajaju se bagrem (amorfa), zatim bagremac i livada, te svakih 5 – 8 godina medljika. Zlatarević se slaže s popisom glavnih vrsta pčelinje paše u ovom kraju, a obojica prodaju istoimene medove. Uz to i propolis, zatim likere na bazi meda, kao i mješavinu meda,

polena i propolisa. Uglavnom, na kućnom pragu, tek ponešto i na sajmovima. Zlatarević posebice ističe med od bagremca kao autohtoni posavski med, „jer to ima samo Posavina, tu biljku koja raste samo uz Savu i med koji se od nje dobiva“.

Poticaji, poticaji...

Obojica se slažu kako bi stanje s poticajima za pčelarstvo moglo biti značajno bolje od trenutačnog. Županijski poticaj je ograničen, a onaj federalni iznosi tek 6 KM po košnici, s tim kako možemo birati koji ćemo koristiti, napominje Mijić. Zlatarević, pak, ističe kako „pčelari zaslužuju bolji odnos svih struktura vlasti od sadašnjeg. Poticaji bi trebali biti veći od trenutačnih.

Stariji pčelar Mijić ističe kako je 2020. bila izrazito loša ne samo zbog pandemije koronavirusa, nego i zbog izrazito nepovoljnih vremenskih prilika u ovom kraju. Smjenjivali su se često i konstantno loše i hladno vrijeme, mraz, snijeg, kiše i vjetrovi, uglavnom sve ono što jako nepovoljno utječe na pčelarenje

Limitirani smo brojem pčelinjih zajednica (19), a preko toga broja prelazimo na federalni poticaj koji je prošle godine iznosio 6 KM.“

Obojica se slažu kako bi stanje s poticajima za pčelarstvo moglo biti značajno bolje od trenutnog. Županijski poticaj je ograničen, a onaj federalni iznosi tek 6 KM po košnici, s tim kako možemo birati koji ćemo koristiti, napominje Mijić. Zlatarević, pak, ističe kako „pčelari zaslužuju bolji odnos svih struktura vlasti od sadašnjeg

Stanje u oraškoj udruzi „Trut“, odnos s Savezom pčelara „Kadulja i daljnje izlaženje časopisa „Pčela“

Općinska pčelarska udruga „Trut“ postoji od 1997. godine i trenutno je u njoj između 20 i 25 pčelara. Kao jedan od problema u njezinu radu, Mijić navodi nerazumijevanje ovlaštenih službi i tijela vlasti koji bi mogli učiniti više napora na tome da pčelari dobiju bolji status.

Donedavni prvi čovjek oraških pčelara nastavlja i kako je dosadašnji odnos ove općinske pčelarske udruge i Saveza pčelara

„Kadulja“ bio vrlo dobar, pa nema nikakvih razloga da tako i ne ostane. Među razlozima pristupanja oraške udruge u članstvo Saveza, ističe ponajviše razmjenu iskustava i informacija, kao i druženje samih pčelara, pogotovo u vrijeme cvjetanja bagrema, jer mnogi hercegovački pčelari dovoze svoje pčele u vrijeme veoma bogate bagremove ispaše.

Donedavni prvi čovjek oraških pčelara nastavlja i kako je dosadašnji odnos ove općinske pčelarske udruge i Saveza pčelara „Kadulja“ bio vrlo dobar, pa nema nikakvih razloga da tako i ne ostane. Među razlozima pristupanja oraške udruge u članstvo Saveza, ističe ponajviše razmjenu iskustava i informacija, kao i druženje samih pčelara

A s njim se u cijelosti slaže i novoizabrani predsjednik oraških pčelara, napominjući kako je časopis „Pčela“ potreban svima nama, te kako treba nastaviti s njegovim izdavanjem. Isto podvlači i Mijić, koji kaže „kako je pratio četiri posljednja broja časopisa i kako je on vrlo poučan i zanimljiv, te kako svakako treba nastaviti njegovo izdavanje“.

O temi koja je cijelu proteklu godinu zaokupljala ovdašnju, ne samo pčelarsku, nego i ukupnu pozornost, o temi koja je itekako zanimljiva i značajna i za našu pčelarsku udruhu razgovaramo s predsjednikom Saveza pčelara „Kadulja“ Dobrom Zovkom

Proizvodnja pčelinjeg otrova ozbiljan je projekt

Proizvodnja pčelinjeg otrova bila je tema koja je cijelu proteklu godinu zaokupljala ovdašnju, ne samo pčelarsku, nego i ukupnu pozornost. Dokazi za to jako su brojni, a čine ih kako priloge sa stranica dnevnog tiska, tako i oni s brojnih portala. Zajednička nit koja se provlači kroz sve te priloge jest misao kako proizvodnja pčelinjeg otrova znači značajan korak ovdašnjeg pčelarstva i novu odskočnu dasku za njegov daljnji razvoj

Razgovarao: Nikica Šiljeg

Je li to doista tako, a posebno kako je uopće došlo do tako naglog buma ove tematike, pokušali smo otkriti u razgovoru s predsjednikom Saveza pčelara „Kadulja“, Dobrom Zovkom. Uzgred, ova asocijacija općinskih pčelarskih udruha trenutno, nakon priključenja pčelarskih udruha iz Tomislavgrada i Livna, broji 12 udruha, a u tijeku su dogovori oko uključenja dviju općinskih pčelarskih udruha s područja Posavske županije, iz

Orašja i Odžaka, u članstvo Saveza pčelara „Kadulja“.

No, vratimo se mogućnosti proizvodnje pčelinjeg otrova kao temeljnoj temi razgovora s aktualnim predsjednikom naše zajedničke pčelarske udruge i to pitanjem kako se uopće došlo do ove teme i kada se zapravo počelo razgovarati o proizvodnji pčelinjeg otrova u Hercegovini?

– Sakupljanje pčelinjeg otrova bio je gotovo nepoznat pojam na našim

prostorima, tako da je ovaj izuzetno koristan, a k tome i veoma skup pčelinji produkt praktički bio i nepoznat i neiskorišten na našim prostorima. Čini mi se kako je sve pokrenulo jedno predavanje mladog agronoma iz Daruvara, Tvrtka Matijevića, u Metkoviću. Ono je zainteresiralo pčelara iz Čapljine Slavena Cvitanovića, inače dopredsjednika Saveza pčelara „Kadulja“, pa je on o njemu informirao i vodstvo Saveza. Tako je sve počelo i tako je sve ovo i pokrenuto, jer je bila riječ o proizvodnji pčelinjeg otrova na jedan novi, inovativan način.

U čemu je ta inovativnost u proizvodnji pčelinjeg otrova?

– Vađenje pčelinjeg otrova zahtijeva uporabu vrlo specifičnog uređaja kojim se to čini i koji se postavlja unutar košnice. Matijević je autor i nove metode, ali jednako tako i izumitelj novog uređaja za prikupljanje pčelinjeg otrova. On je na taj način otklonio nedostatke do sada poznatih starijih vrsta ovog uređaja i pri tome je koristio suvremene tehničke metode i tehnologije za dobivanje najčišćeg i visokokvalitetnog pčelinjeg otrova u svijetu. Sve ovo je potvrdio i Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ u Zagrebu.

A kako se organizacija Sweden/USAID Farma uključila u ovaj projekt?

– Svojim apliciranjem na njihov natječaj te njihovim pozitivnim odgovorom na našu aplikaciju, uključili smo ih u sve ovo. Na taj smo način upoznali i uključili i njihove djelatnike u ovu tematiku. Zapravo, uključili smo ih u financiranje obuke naših pčelara, naših članova kroz četiri predavanja o temi sakupljanja pčelinjeg otrova. Oni su naš prijedlog s oduševljenjem prihvatili i pozitivno ocijenili naš projekt. A po dobivanju pozitivne ocjene za ovaj projekt pristupilo se organizaciji predavanja s teorijskom i praktičnom prezentacijom.

Pčelinji otrov ima široku primjenu u farmaceutskoj industriji. Koristi se za proizvodnju krema za lice, kao i krema koje se koriste za liječenje športskih ozljeda te bolesti poput reumatizma i bronhijalne astme. Uostalom, i posljednja znanstvena istraživanja u Australiji dala su pozitivne rezultate u liječenju karcinoma dojke primjenom pčelinjeg otrova (o čemu je pisao i naš časopis u posljednjem, 10. broju)

Kako je to praktično izgledalo, što je sve bilo planirano i što je od toga ostvareno?

– Planirana su četiri predavanja s po četrdesetak polaznika. Ali, zbog pandemije koronavirusa, na prva dva predavanja, održana krajem lipnja prošle godine, bio je tek 41 polaznik. Do kraja 2020. godine ipak su održana sva četiri predavanja, ali sa značajno manjim brojem polaznika od očekivanog, jer do kraja ciklusa smo imali tek nešto više od 80 polaznika. Očito su pandemijski uvjeti življenja i ukupnog društvenog funkcioniranja doveli do toga da su ljudi bili zabrinuti za mogućnost zaraze i nisu bili voljni prisustvovati većim okupljanjima.

Ipak, i pored svih poteškoća, vjerujemo kako će znanje stečeno na predavanjima, jednako kao i ono iz literature, te iskustva s probnih procesa sakupljanja pčelinjeg otrova, unatoč sveukupnoj lošoj situaciji, dati novi zamah i snagu ustrajnosti na putu ostvarenja ovog projekta u kojem će biti zaokružen i reguliran pravno-financijski temelj za eksploataciju ovog izuzetno korisnog pčelinjeg proizvoda.

Zašto je sakupljanje i proizvodnja pčelinjeg otrova toliko značajno, zašto bi to trebalo biti ono što će pokrenuti ovdašnje pčelarstvo na daljnje korake i sveukupni napredak?

– Već desetljećima, hercegovački pčelari proizvode med, ali proizvodnja pčelinjeg otrova je nešto apsolutno novo u Bosni i Hercegovini. To je i vrlo zahtjevan proces, ali kako je cijena konačnog proizvoda vrlo visoka, i do 40.000 KM po kilogramu, to ga čini vrijednim uloženog truda. K tome, to ne utječe na proizvodnju meda.

Postoji li tržište za plasman prikupljenog pčelinjeg otrova?

– Članovi našeg saveza, njih 880-900, godišnje proizvedu oko 300 tona meda, i to meda odlične kvalitete. Obično to i uspiju prodati, što znači da naš med ima svoje tržište. Pčelinji otrov trebao bi biti još jedan proizvod koji će također imati svoje tržište. Ali, potrebno je proizvesti prilično velike količine pčelinjeg otrova da biste ga mogli ponuditi tržištu. Minimalna količina je dva do tri kilograma, a potrebno je oko 100 do 120 košnica da se proizvede jedan kilogram

pčelinjeg otrova godišnje. Imajući u vidu jakost i veličinu našeg saveza, te činjenicu kako su mnogi naši pčelari već stekli znanje o tome kako izvaditi i pravilno uskladištiti pčelinji otrov, cijenim kako bi mogli postati pouzdan dobavljač farmaceutskoj industriji.

Kakva je primjena pčelinjeg otrova, za što se sve on koristi?

– Pčelinji otrov ima široku primjenu u farmaceutskoj industriji. Koristi se za proizvodnju krema za lice, kao i krema koje se koriste za liječenje športskih ozljeda te bolesti poput reumatizma i bronhijalne astme. Uostalom, i posljednja znanstvena istraživanja u Australiji dala su pozitivne rezultate u liječenju karcinoma dojke primjenom pčelinjeg otrova (o čemu je pisao i naš časopis u posljednjem, 10. broju). Uz to, rade se i istraživanja o primjeni pčelinjeg otrova u liječenju i nekih drugih bolesti, kao što su artritis, reumatritis, multipla skleroza, Parkinsonova bolest itd.

Što i kako dalje, što se planira, koji su sljedeći koraci?

Članovi našeg saveza, njih 880-900, godišnje proizvedu oko 300 tona meda, i to meda odlične kvalitete. Obično to i uspiju prodati, što znači da naš med ima svoje tržište. Pčelinji otrov trebao bi biti još jedan proizvod koji će također imati svoje tržište. Ali, potrebno je proizvesti prilično velike količine pčelinjeg otrova da biste ga mogli ponuditi tržištu. Minimalna količina je dva do tri kilograma, a potrebno je oko 100 do 120 košnica da se proizvede jedan kilogram pčelinjeg otrova godišnje

– U razdoblju koje slijedi, prije svega ćemo nastojati podučiti što veći broj pčelara u ovladavanju tehnologijom sakupljanja i proizvodnje pčelinjeg otrova. Pogotovo, stoga što su se posljednjih

godina i proizvodnja meda, kao i ostalih pčelinjih proizvoda, značajno pogoršali, dovodeći naše pčelare na rub opstanka. Nastavit ćemo surađivati i s Matijevićem, kako u organizaciji novih predavanja za pčelare, tako i u korištenju njegovih veza i kontakata u farmaceutskoj industriji. Potom ćemo ozbiljno raditi na proizvodnji dostatnih količina visokokvalitetnog pčelinjeg otrova, te onda ostvariti i izravne kontakte s farmaceutskom industrijom, kako ovdje u Bosni i Hercegovini, tako i u inozemstvu.

Što na koncu zaključiti? Ništa, doli izraziti nadu i vjeru kako će se postojeća izuzetno loša situacija za naše pčelare konačno početi okretati u pozitivnom smjeru, na različite načine, pa tako i povećanom proizvodnjom pčelinjeg otrova. Kako bi se na taj način učinila i dalja diverzifikacija ukupne pčelarske proizvodnje, ali i poboljšala pčelarska profitabilnost, posebice kada se zna činjenica kako mnogi pčelari pokušavaju pčelarstvo učiniti svojom jedinom profesijom. I sve to u uvjetima izuzetno teške pozicije u kojoj se nalazi ovdašnje pčelarstvo, koje zapravo i opstaje jedino zahvaljujući velikoj ljubavi i upornosti naših pčelara.

Ciljevi “Apimondie”

Savez pčelara „Kadulja” punopravni je član Svjetske pčelarske federacije („Apimondia“) od 22. rujna 2011. godine. Obavijest o tome, naš je savez zaprimio 27. listopada 2011. godine, a svjetska asocijacija pčelara je odluku o prijmu našeg saveza u svoje članstvo donijela na sjednici Glavne skupštine održanoj u Buenos Airesu u Argentini

Naš se časopis od početka svoga izlaženja u lipnju 2012. godine aktivno uključio u suradnju s „Apimondiom“. U tom smislu u dva uzastopna broja „Pčele“, petom i šestom, objavili razgovore s dvojicom čelnih ljudi „Apimondie“, njezinim predsjednikom Gillesom Ratiom, a potom i s predsjednikom Europske komisije ove asocijacije Philipom McCabeom.

I u drugim je prigodama naš časopis bio posve otvoren za suradnju sa Svjetskom pčelarskom federacijom, ponajprije pružajući mogućnost objave različitih informacija o aktivnosti ove asocijacije. U tom smislu, a kao nastavak takvog opredjeljenja, u ovom broju objavljujemo jedan programski dokument „Apimondie“, njezine Ciljeve,

kako za bolju informiranost naših čitatelja i članova Saveza, tako i za njihovu što bolju upućenost u program rada i djelovanja Svjetske pčelarske federacije.

Cilj 1. Zaustavljanje siromaštva u svim njegovim oblicima

Pčelarstvo nudi jedinstvene mogućnosti za borbu protiv siromaštva i stvaranje prilika za ljude koji žive bez zemlje. Također, omogućuje korištenje neistraženih prirodnih resursa i poljoprivrednih krajolika te pridonosi oprašivanju usjeva. Ulaganja mogu biti zanemariva. Proizvodi iz košnica imaju velik potencijal na lokalnim tržištima. Korištenje pčelarskih proizvoda za apiterapiju ima dugu tradiciju i pokazuje obećavajuće rezultate.

Pčelarstvo je samo po sebi terapijska aktivnost, morate se smiriti da biste upravljali pčelama. Donosi visoko vrijedne, zdrave i hranjive proizvode. Oprašivanje koje čine pčele od vitalnog je značenja za proizvodnju mnogih plodova i sjemena

Cilj 2. Ukidanje gladi, prehrambena sigurnost i poboljšanje prehrane te promicanje održive poljoprivrede

Pčelarstvo i zaštita oprašivača presudni su u proizvodnji različitih vrsta voća i sjemena visoke hranjive vrijednosti. Kukci oprašivači jako su vrijedni za održivu poljoprivrednu proizvodnju. Sigurnost pčelarskih proizvoda kao hrane rezultat je obuke i pridržavanja standarda kvalitete. Povjerenstva za „Apimondi“ aktivna su u promicanju standarda i obuke.

Cilj 3. Zdrav život i dobrobit svih dobnih skupina

Pčelarstvo je samo po sebi terapijska aktivnost, morate se smiriti da biste upravljali pčelama. Donosi visoko vrijedne, zdrave i

hranjive proizvode. Oprašivanje koje čine pčele od vitalnog je značenja za proizvodnju mnogih plodova i sjemena. Pčelari su željni razmjene znanja, a njihovi su sastanci, po raznolikosti zanimanja i ideja, svojevrsni forumi kreativnosti.

Cilj 4. Inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i promicanje cjeloživotnog učenja

Pčelarstvo se uči kroz stručno osposobljavanje, uz pomoć iskusnih pčelara. U provedbi pčelarskih tečajeva bitno je slušati autohtone nositelje lokalnog znanja, kao i – kroz tečajeve više razine – naučiti kako se prilagoditi promjenjivim uvjetima okoliša i tržišnim mogućnostima. Udruge pčelara to znaju stoljećima, a povjerenstva za „Apimondi“ aktivni su distributeri. „Apimondia“ podupire ciljeve održivog razvoja.

Cilj 5. Rodna ravnopravnost i jačanje žena i djevojaka

U većini zemalja pčelarstvo je tradicionalno muška aktivnost. No to se brzo mijenja jer žene aktivno sudjeluju u svim aspektima pčelarenja, od praktičnih aktivnosti do marketinga, kao i u osposobljavanju i aktivnom uključivanju u organizacije. Ženama s ograničenim ili nikakvim financijskim mogućnostima pčelarstvo nudi priliku za djelatnost koja donosi dohodak, bez previše dodatnog posla.

Cilj 6. Dostupnost i održivo upravljanje vodom i sanitarnim uvjetima

Pčelarstvo se može koristiti kao alat za stvaranje prihoda od šuma, obala rijeka i slivnih područja. To može značiti mogućnosti alternativnog dohotka ljudima koji žive na tim područjima i djelovati kao poticaj za zaštitu šuma, pa čak i za sadnju novih višenamjenskih šuma s poboljšanim mogućnostima za proizvodnju meda, kao i poboljšanim oprašivanjem te većom proizvodnjom voća.

Cilj 7. Pristup pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji

Mala pčelarstva mogu se obavljati s vrlo malo unosa fosilne energije, koristeći lokalno proizvedenu opremu i ručne usisavače meda, kao i solarne topionike voska za ekstrakciju voska. Primjena solarnih panela omogućuje opskrbu električnom energijom u udaljenim područjima, pa čak pomaže velikim pčelarima da smanje uporabu fosilne energije.

Pčelarstvo se može koristiti kao alat za stvaranje prihoda od šuma, obala rijeka i slivnih područja. To može značiti mogućnosti alternativnog dohotka ljudima koji žive na tim područjima i djelovati kao poticaj za zaštitu šuma, pa čak i za sadnju novih višenamjenskih šuma s poboljšanim mogućnostima za proizvodnju meda, kao i poboljšanim oprašivanjem te većom proizvodnjom voća

Cilj 8. Uključiv i održiv gospodarski rast, produktivno zapošljavanje i dostojan rad

Pčelarstvo ne generira zagađenje ili otpad, s vremenom ga čini održivim. Uovoljava zahtjevima za otvaranje radnih mjesta u obliku mikropoduzeća, kao i velikih tvrtki. Razvijajući programe, pčelarstvo ljudima bez zemlje nudi mogućnosti prodaje njihovih proizvoda na lokalnim tržištima. Izazov je zaštititi lokalno tržište od uvoza falsificiranih proizvoda.

Cilj 9. Elastična infrastruktura, inkluzivna i održiva industrijalizacija i poticanje inovacija

Glavni trend u pčelarstvu je uporaba elektroničkih informacijskih alata za praćenje i podučavanje, ali i dalje poštovanje domaćeg lokalnog znanja. Za pokretanje pčelarstva potrebna je samo jednostavna oprema dostupna u bilo kojem kućanstvu. Društveni i ekonomski rast može se postići inovativnim razmišljanjem. Rast s lokalnog tržišta traži suradnju i poslovne vještine.

Cilj 10. Smanjenje nejednakosti u zemalja i među zemljama

Pčelarstvo nudi mogućnosti čak i najsiromašnijim, udaljenim i nemoćnim ljudima da uberu proizvode, med i pčelinji vosak, koji su jednake kakvoće kao i oni proizvedeni drugdje. „Apimondia“ aktivno radi na uspostavi međunarodnih protokola u suradnji s vlastima u zaštiti „qua litet“ i na nacionalnom i na međunarodnom tržištu pčelarskih proizvoda.

Cilj 11. Inkluzivni, sigurni, elastični i održivi gradovi i ljudska naselja

Porastao je interes za urbanim pčelarstvom. Ono nudi mogućnost ljudima iz urbanih sredina vezu s prirodom i djeluje kao poticaj gradovima da sadnjom drveća i stvaranjem područja bogatih cvijećem postanu zeleniji. Pčelarstvo nudi mogućnost podučavanja ljudi o proizvodnji hrane i oprašivanju, također u urbanim područjima. Pčele mogu djelovati kao čuvar okoliša u gradu.

Cilj 12. Održivi obrasci potrošnje i proizvodnje

Pčelarstvo je pozitivna vanjska strana jer iskorištava prirodne resurse poput meda i peludi koji se inače ne bi koristili. Inputi za proizvodnju mogu biti vrlo niski. U kontekstu lokalnog tržišta potreba za pakiranjem

i transportom je ograničena. „Apimondia“ potiče lokalnu proizvodnju i potrošnju i zauzela je snažnu poziciju u borbi protiv postojećih prijevara na tržištu proizvoda.

Cilj 13. Borba protiv klimatskih promjena i njihova utjecaja

Pčele ovise o zdravom okolišu i nezagađenim cvjetnicama u poljoprivrednim i prirodnim područjima. Pčelari su među prvima iskusili negativne posljedice klimatskih promjena kroz masovno uništavanje šuma i promjene u obrascima poljoprivredne proizvodnje. Pčelari širom svijeta i „Apimondia“ aktivno promiču održive obrasce proizvodnje i sadnju raznolikih vrsta šuma.

Cilj 14. Očuvanje i održivo korištenje oceana, mora i morskih resursa

Pčelarstvo nudi priliku za stvaranje prihoda iz područja mangrova, kao u slučaju duge tradicije u indijskim Sundarbanima. Istraživanje na Filipinima pokazalo je da se više vrsta pčela može uspješno koristiti za stvaranje prihoda i poboljšanje oprašivanja mangrova, potičući tako ljude da zaštite ovaj bitni ekosustav.

Cilj 15. Zaštita, obnova i promicanje održive uporabe kopnenih ekosustava, održivo upravljanje šumama, borba protiv dezertifikacije te zaustavljanje degradacije zemljišta i gubitka biološke raznolikosti

Pčelarstvo je održivi oblik poljoprivrede koji nije štetan za okoliš, a uistinu pruža ekonomske razloge za zadržavanje autohtonih staništa. Šumsko pčelarstvo koristi lokalno dostupne i obnovljive izvore i pomaže uključiti lokalno stanovništvo u zaštitu šumske raznolikosti. „Apimondia“ aktivno promiče zaštitu i upravljanje okolišem na održiv način.

Cilj 16. Mirno i inkluzivno društvo, pravda za sve te izgradnja učinkovitih i odgovornih institucije na svim razinama

Pčelarstvo i osnivanje pčelarskih udruga i zadruga pomaže u jačanju samopouzdanja i može biti vrijedan izvor prihoda siromašnim zajednicama. Potiču se kontakti među ljudima, a pčelari koji surađuju mogu pristupiti većim i udaljenijim tržištima do kojih kao pojedinci možda neće moći doći. Na međunarodnoj razini, „Apimondia“ je aktivna u promicanju i uspostavi kontakata među pčelarima, znanstvenicima i međunarodnim organizacijama.

Pčelarstvo je održivi oblik poljoprivrede koji nije štetan za okoliš, a uistinu pruža ekonomske razloge za zadržavanje autohtonih staništa. Šumsko pčelarstvo koristi lokalno dostupne i obnovljive izvore i pomaže uključiti lokalno stanovništvo u zaštitu šumske raznolikosti. „Apimondia“ aktivno promiče zaštitu i upravljanje okolišem na održiv način

Cilj 17. Jačanje mogućnosti za provedbu i revitalizaciju globalnog partnerstva za održivi razvoj

„Apimondia“ i njezina povjerenstva aktivno surađuju s mnogim međunarodnim znanstvenim i normativnim institucijama. Zbog svoje vizije održivog razvoja i koristi od članstva iz cijelog svijeta, „Apimondia“ ima odgovarajuće kapacitete, mrežu i stručnost za sudjelovanje u globalnim partnerstvima s nacionalnim i međunarodnim organizacijama koje dijele iste vrijednosti.

Sedmi NEFERTITI demo događaj u Hrvatskoj - „Seleće pčelarstvo - nove ideje u praksi“

Nefertiti zastava na Kornatima

HUB 10 Hrvatska „Atraktivna poljoprivreda - atraktivno pčelarstvo“ organizirao je sedmi NEFERTITI demo-događaj u Hrvatskoj u 2021.god. pod nazivom „Seleće pčelarstvo - nove ideje u praksi“. Spomenuti demo-događaj održan je 17.travnja 2021.god. na pčelinjacima i proizvodnim pogonima OPG Butić na Kornatima

dr. med. vet. Zlatko Tomljanović

Treba podsjetiti da je demonstracijski događaj organiziran u okviru projekta NEFERTITI (*Networking European Farms to Enhance Cross Fertilisation and Innovation Uptake through Demonstration*) koji je financiran sredstvima iz programa za istraživanje i inovacije Europske unije Horizon 2020. god. u okviru ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava br. 772705. Unutar projekta postoji 10 tematskih mreža i regionalnih podmreža (HUB-ova). Smisao projekta je stvaranje dodatne vrijednosti kroz razmjenu znanja i iskustava, poticanje prijenosa inovacija, razvoj peer to peer učenja te rad na boljoj

povezanosti mreža između poljoprivrednih gospodarstva diljem Europe.

Glavni cilj događaja bio je upoznati sudionike s novim idejama u selenju pčelinjih zajednica na udaljene paše na otok. Posebice se to odnosilo na uporabu platformi i dizalica te pripremu pčelinjih zajednica za selenje. Naime, većina mladih pčelara misli kako je dostatno staviti samo slavinu u košnicu i med će poteći sam od sebe. No, pčelarstvo je „tvornica pod vedrim nebom“ ili „kruh sa sedam kora“, te se treba dobro pomučiti kako bi se ostvario željeni učinak u smislu proizvodnje meda odnosno zarađenog novca. Također, posebna pažnja

Provedba Nefertiti demo-događaja na Kornatima

posvećena je potrebnoj ventilaciji košnica za selenje te uporabi digitalne vage koja će javljati putem sms-a podatke o dnevnom unosu nektara u košnicu.

Nije razborito seliti slabe zajednice na udaljene otoke. Jednostavno, preveliki je trošak najma broda i fizičkog rada da se mučimo sa slabim zajednicama. Međutim problemi mogu nastati i kod jakih zajednica ako na vrijeme ne suzbijemo rojenje

Selenje košnica uvijek predstavlja organizacijski izazov i rizik za pčelare. Međutim, selidba košnica brodom na udaljene otoke, kako bi se uhvatila paša kadulje, predstavlja znatno veću avanturu. Naime, selenje kamionom ili kombijem po cestama je zahtjevan posao, ali već dostatno puta opisan u literaturi i praksi. No, utovar košnica na brod, osiguravanje prijevoza u smislu uporabe remenja za stezanje i učvršćivanje košnica, prijevoz po često čudnom vremenu i nemirnom moru, pristajanje u uvalama koje nemaju izgrađen pristupni mol i konačno istovar košnica definitivno nije za osobe tankih živaca.

Prije samog prijevoza treba znati pravilno pripremiti pčelinje zajednice za iskorištavanje pčelinjih paša. Nije razborito seliti slabe zajednice na udaljene otoke. Jednostavno, preveliki je trošak najma broda i fizičkog rada da se mučimo sa slabim zajednicama. Međutim problemi mogu nastati i kod jakih zajednica ako na vrijeme ne suzbijemo rojenje. Također, bitno je znati osigurati prijevoz košnica. To se ne odnosi samo na prijevoz brodom već i ostalim prijevoznim sredstvima. Sigurno ne želimo „hvatati“ košnice po autoputu ili lokalnim cestama ili gledati kako plivaju u moru. Za vezivanje košnica mogu se koristiti različiti remeni odnosno stege koje se mogu staviti na košnicu.

Izuzev sigurnosti prijevoza, pčelar mora brinuti i za odgovarajuću ventilaciju svojih pčelinjih zajednica. Nebrojeno puta smo bili svjedoci kada pčelari nisu osigurali dovoljnu ventilaciju pčelama te su se one ubrzo ugušile. Ventilacija se najbolje osigurava pomoću žičanih podnica bez umetka odnosno ventilacijskih mrežica na vrhu košnice. Razumljivo pčelar prije selidbe mora pratiti vremensku prognozu pa će izbor i dužina trajanja ventilacije ovisiti o dužini transporta te vanjskoj temperaturi zraka.

Pčelari uglavnom sele svoje košnice tijekom večernjih odnosno rano jutarnjih sati. Naime, tijekom dana pčele lete izvan košnica pa treba čekati večernje sate kako bi

Utovar platforme s košnicama na brod

Transport je potrebno osigurati

se sve pčele vratile u košnicu s paše. To je razlog zašto se selidba pčela odvija tijekom noći ili rano ujutro kada još ne lete izvan košnica. Razumljivo da pčele selimo sa zatvorenim letima.

Poseban izazov predstavlja pristajanje velikog broda u plitkoj uvali. Ponekad treba imati sreću da ne puše bura niti jugo, ali je važno imati dobrog i iskusnog kapetana.

Nakon toga slijedi istovar platformi s košnicama. Problem može nastati ako je izlazna rampa broda viša od obalnog pristaništa. To se dogodilo ovaj puta. No, pčelari su se snašli pa su uporabili daske i brodsku dizalicu te nekako uspjeli istovariti platformu na obalu. Kako bi se smanjilo korištenje radne snage kod istovara s brodom, u pomoć je pozvano terensko vozilo „dumper“.

Pčelari uglavnom sele svoje košnice tijekom večernjih odnosno rano jutarnjih sati. Naime, tijekom dana pčele lete izvan košnica pa treba čekati večernje sate kako bi se sve pčele vratile u košnicu s paše. To je razlog zašto se selidba pčela odvija tijekom noći ili rano ujutro kada još ne lete izvan košnica

Zatim se svaka platforma prevozi do konačnog odredišta na otoku. U pravilu se bira lokacija u zavjetrini koja obiluje kaduljom. Posebna pažnja se posvećuje pristupnim putevima kao i spoznaji kako pčelari žele izbjeći blizinu kuća, ljudi i stoke.

Nakon što platforma stigne do svog odredišta potrebno je vitlom spustiti nogare kako bi platforma dobila stabilnost na neravnom terenu te staviti pomoćne kotače pomoću kojih se razvlače prednji i stražnji odjelci na platformi u desnu odnosno lijevu stranu i time omogućuje pčelama nesmetan let u svoje košnice.

Kada je završeno spuštanje kotača i razvlačenje odjeljaka na platformi pristupa se otvaranju leta na košnicama te aktiviranju

Prijevoz košnica može krenuti

Pristajanje na Kornate

Istovar košnica na obalu pomoću brodske dizalice i dumpera

Transport košnica na konačno odredište na otoku

higijenskog pojila. Ovog puta ostavljeno je oko 100 litara vode koje će biti dostatno pčelama za 10-ak dana.

Uvijek se postavlja pitanje zašto pčelari poduzimaju tako napornu i neizvjesnu selidbu na otoke ili neka druga kopnena odredišta. Mnogi znaju kako „med rodi na kotačima“ i kako su pčelari ponekad prisiljeni seliti svoje košnice na udaljene destinacije, a sve kako bi svojim pčelama osigurali dostatno kvalitetnog nektara i peluda. Također, ne smijemo zaboraviti ni da Kornati obiluju kaduljom koja daje med odličnih organo-leptičkih karakteristika. Međutim, treba naglasiti kako je bitno kvantitativno utvrditi pašni potencijal kadulje na Kornatima kako bi znali što nas

očekuje na određenoj lokaciji. Stoga, ako vrijeme posluži, pčelari mogu postići visoke prinose kvalitetnog meda kojeg onda mogu prodati po izvrsnoj cijeni.

Razumljivo da Kornati sadrže mnogo zanimljivog bilja. Tu ćemo primjerice pronaći smokvu u kamenu ili stoljetne masline kao svjedoke prošlih vremena.

Tijekom demo-događaja dio demo-farmera i inovacijskih aktera iznosio je svoja razmišljanja i iskustva u svezi prijevoza košnica, kvantitativnog određivanja pašnih potencijala, te senzoričkim svojstvima kaduljinog meda. Ovom prilikom zahvaljujemo vlasniku OPG „Butić“ Ivici Butiću na pomoći u pripremi, organizaciji i provedbi spomenutog demo-događaja.

Posao je završen - Nefertiti zastava na Kornatima

Nakon što platforma stigne do svog odredišta potrebno je vitlom spustiti nogare kako bi platforma dobila stabilnost na neravnom terenu te staviti pomoćne kotače pomoću kojih se razvlače prednji i stražnji odjeljci na platformi u desnu odnosno lijevu stranu i time omogućuje pčelama nesmetan let u svoje košnice

Zašto odabiranje pčelinjih zajednica

Zašto već godinama uzgajamo niskoproduktivnu vrstu pčela? Što su razlozi niske prosječne produktivnosti naših pčelinjih zajednica? Kako se odabiru (selekcioniраju) pčelinje zajednice?

Josip Križ, pčelar iz Zagreba

Kakve ja to pčele uzgajam, a već tolike godine pčelarim? To će se, vjerojatno, upitati svaki naš pčelar nakon što pročita dovoljno stručne literature iz oblasti pčelarstva. Odgovor na to pitanje je sljedeći: mi već godinama uzgajamo niskoproduktivnu vrstu pčela, koja je zadržala

samo boju nekad visokoproduktivne kranjske (sive) pčele, koju danas rijetko možemo vidjeti na pčelinjacima. A sigurno je da i dalje imamo izvorne linije visokoproduktivnih pčela kranjske vrste. S jednakim ili vrlo sličnim ukupnim mogućnostima kojima raspolaže naše pčelarstvo (tu po-

drazumijevam i regiju), uspoređujući ga sa zemljama u okruženju i svijetu, samo svaka peta zajednica postiže petogodišnji svjetski prosjek. Iako za ovo postoje barem dva razloga, spomenut ću samo jedan na koji može utjecati svaki pčelar – uzgojem produktivnijih pčela.

U ovom tekstu nudim trajnija rješenja mnogih problema u stvaranju vrsta pčela koje će biti otpornije na zarazne bolesti, a samim time i puno produktivnije, a lijekovi se mogu smanjiti na minimum, ako će se davati na vrijeme. Na jednom od predavanja o uzgoju i odabiranju matica i produktivnih pčelinjih zajednica, jedan dugogodišnji pčelar pitao me je, što mislim o rojevnim maticama i maticama iz prisilnih matičnjaka. Odgovorio sam: „Uzgoj rojevnih i prisilnih matica najteži je oblik antidabiranja.“

Razlog niske prosječne produktivnosti leži u velikim zimskim gubicima, slabom proljetnom razvoju i malom broju mladih pčela koje ulaze u zimu. Uzrok svemu tome nisu samo zarazne bolesti pčela, američka gnjiloća, *Nosema apis*, *Nosema ceranae*, vapnenasto leglo, akutna paraliza pčela, a vektor svega je *Varroa destructor*. Do ovih bolesti dolazi iz najmanje dva razloga. Prvi razlog, najveći broj naših pčelara u zaštiti pčela uglavnom se oslanja na kemijska sredstva, vitamine, proteine i različite stimulatore, koristeći ih u nekontroliranim količinama i kao preventivna sredstva. Ni sama prehrana šećerom nije pravilna, radi se stihijski i prekasno, a najnovije nebuloze

koje čine pčelari jesu nekakve ljekovite trave i različiti macerati. Drugi razlog, pčelarima s vremenom nestaje snage i materijalnih sredstava da na propisan način, njima dobro poznat, uzgajaju pčelinje zajednice i na vrijeme obave sve potrebne radove na pčelinjacima.

U ovom tekstu nudim trajnija rješenja mnogih problema u stvaranju vrsta pčela koje će biti otpornije na zarazne bolesti, a samim time i puno produktivnije, a lijekovi se mogu smanjiti na minimum, ako će se davati na vrijeme. Na jednom od predavanja o uzgoju i odabiranju matica i produktivnih pčelinjih zajednica, jedan dugogodišnji pčelar pitao me je, što mislim o rojevnim maticama i maticama iz prisilnih matičnjaka. Odgovor sam: „Uzgoj rojevnih i prisilnih matica najteži je oblik antidabiranja.“ To je gruba, ali nepobitna istina izrečena u jednoj rečenici. Međutim, u najmanje 90 % svih pčelinjih zajednica kojima raspolazu pčelari u Hrvatskoj i široj regiji nalaze se matice uzgojene putem prirodnog rojenja ili iz prisilnih matičnjaka. Upravo stoga onaj mali broj pčelinjih zajednica koji se uspije razviti nije u stanju iskoristiti glavnu pašu jer njezinom pojavom dobivaju rojevni nagon, a na toj paši se i razvijaju. Zašto je tako? Upravo radi loših matica, prekasne nadopune zimnice, nedostatka peludi i izmučenosti zimskih pčela. Matice uzgojene tihom izmjenom bile bi najbolje kada bi sve bile podrijetlom iz najproduktivnijih zajednica, ali to je rijedak slučaj. Zato nam preostaje samo jedan način: odabiranjem doći do matica visoke plodnosti koje daju životno sposobno potomstvo. Od takvih se matica, presađivanjem 8 – 10-satnih ličinki, uzgajaju odabrane matice pčela. Ove matice u proljeće razvijaju snažne zajednice koje imaju manji rojevni nagon, otpornije su na zarazne bolesti, a time i visokoproduktivne.

Rješavanju problema odabiranja i uzgoja matica posvetio sam trećinu života, koristeći se stranom i domaćom literaturom te vlastitim iskustvom u radu s pčelama i ve-

likim brojem izvedenih pokusa. Moja razmišljanja, brojni pokusi i mnoge moje pretpostavke i rješenja koja se nalaze u ovom tekstu, mogu korisno poslužiti ne samo pčelarima, nego i onima koji se bave proučavanjem pčela ili u cilju unaprjeđenja cjelokupnog pčelarstva, kao i onima koji rade različite pokuse. Pčelarima i onima koji se namjeravaju baviti tim poslom, moram reći da pčele ne donose samo med, pelud, propolis i matičnu mliječ, dakle materijalnu korist. Pčele uzgajivaču donose duševni i fizički mir, pobuđuju tolerantnost koja rađa životno zadovoljstvo, a time i sreću i radost uzgajivaču i njegovoj obitelji. Svaka država, regija, grad i naselje mora zaštititi izvornu kvalitetu pčelinjih proizvoda, a najveća odgovornost leži na samim pčelarima, veterinarskoj službi i ostalim nadležnim službama.

Pčelarima i njihovim organizacijama treba pružiti pomoć u nadogradnji, osposobljavanju i animiranju mladih, ne samo edukativno, nego i pri kupnji pčelarske opreme. Ta vrsta pomoći nije prosipanje novca, već najveći ulog u mladog čovjeka. Treba imati na umu kako uzgajivač pčela prodajom pčelinjih proizvoda dobiva svega desetinu vrijednosti svoga rada. Ostalih devet desetina pčele i pčelari ustupaju cijeloj društvenoj zajednici kroz oprašivanje poljoprivrednih i drugih kultura.

Prednost kontroliranog uzgoja

Koje su prednosti kontroliranog uzgoja? Dobro znamo da nam pčele obolijevaju od različitih bolesti, da je bolesti uvijek bilo i da će ih biti. Ali zato postoji mogućnost odabira onih zajednica koje najmanje obolijevaju, npr. koje nikad ne obole od američke gnjiloće, vapnenastog legla itd., što znači da su takve zajednice na neki način stekle prirodni imunitet. To nam govori da uzgojem matica, a osobito trutova od takvih zajednica, različita oboljenja možemo svesti na najmanju moguću mjeru. Samo od takvih zajednica koje imaju izuzetan nagon čišćenja uzgajamo matice i od takvih

zajednica proširujemo, odnosno formiramo nove zajednice. One pčelinje zajednice koje počinju stagnirati, treba eliminirati s pčelinjaka. Kada bi se većina pčelara tako ponašala, bez obzira na broj pčelinjih zajednica i na to je li pčelar hobist ili profesionalac, siguran sam da bi bilo mnogo manje problema i bolesti.

Koje su prednosti kontroliranog uzgoja? Dobro znamo da nam pčele obolijevaju od različitih bolesti, da je bolesti uvijek bilo i da će ih biti. Ali zato postoji mogućnost odabira onih zajednica koje najmanje obolijevaju, npr. koje nikad ne obole od američke gnjiloće, vapnenastog legla itd., što znači da su takve zajednice na neki način stekle prirodni imunitet

To je samo jedna mala crta u pogledu prednosti kontroliranog uzgoja odnosno odabiranja, koju bi trebao provoditi svaki pčelar na svom pčelinjaku. Odabiranje se ne može napraviti u jednoj ili dvije sezone, to traje i treba biti uporan, a jako je bitno u svemu tome da svaki pčelar nauči biologiju i fiziologiju pčela. Ako ne zna ništa o biologiji i fiziologiji pčela, ne može niti krenuti u pčelarstvo, a kamoli u odabiranje pčela i njihovih zajednica.

Praktično odabiranje pčelinjih zajednica

Razvoj, djelatnost i produktivnost pčelinjih zajednica ovise o kompleksnom utjecaju cijele grupe čimbenika, kako vanjskih (pčelinja paša, klimatski uvjeti itd.), tako i unutarnjih (količina i kvaliteta hrane, saća, kvaliteta matice u polaganju jaja, temperatura, vlaga, bolesti i štetnici, kao i krivotvo-

reni vosak koji strašno loše djeluje na pčele i cjelokupnu zajednicu). Ali i pri najboljem usklađivanju tih čimbenika stanje i produktivnost pčelinjih zajednica u velikoj mjeri ovisi o nasljednim svojstvima matice, pčela i trutova.

Pčelinje zajednice na jednom pčelinjaku, iako žive pod istim uvjetima, razlikuju se po jačini, produktivnosti i biološkim svojstvima. Uz jake i visokoproduktivne zajednice postoje i one koje su slabo produktivne, čije su matice jednake starosti, ali drugog podrijetla. Jedne su zajednice sklonije prirodnom rojenju, a druge nekim bolestima. Sve te razlike uvjetovane su nasljednim svojstvima matice i trutova, koja se prenose i na pčele. Zbog svega toga, kako bi se osigurale jake i visokoproduktivne zajednice, osim drugih briga i poslova na pčelinjaku, potrebno je ozbiljno raditi na odabiranju pčelinjih zajednica. Najjednostavniji i najlakši način stalna su godišnja odabiranja. Odabiranje se mora provoditi na svim velikim pčelinjacima, ali i na tzv. hobi-pčelinjacima, i to u skladu s klimatskim uvjetima i pašnim prilikama.

Masovno odabiranje sastoji se u sljedećem:

1. Briga o individualnom razvoju i produktivnosti pčelinjih zajednica

Tijekom cijele godine treba se brinuti o individualnom razvoju i produktivnosti pčelinjih zajednica, kako bi matice i pčele najbolje pokazale svoju kvalitetu. Treba osigurati dovoljno hrane, iskorištavati dopunsku pašu u cilju jačanja zajednica, na vrijeme proširiti plodište osnovama ili kvalitetnim izgrađenim saćem, prakticirati selekciju pčelarenje, uzgajati matice i trutove u optimalnim uvjetima. Sve to doprinosi da u organizmu matice, pčela i trutova, još od najmlađeg uzrasta, nastanu neke bitne biološke preinake koje ostavljaju trajne pozitivne posljedice na potomstvo. U nekim slučajevima mogu se pojaviti i jako dragocjene mutacije, koje se prenose na potomstvo.

2. Ocjenjivanje kvalitete pojedinih zajednica

Ocjenjuje se jačina zajednice, kvaliteta matice u polaganju jaja, prinos meda, sklonost rojenju, intenzitet izljetanja, otpornost na bolesti, mirnoća na saću prilikom pregleda zajednica, čistoća rase i podrijetlo. Ocjena o jakosti zajednica i kvaliteti mati-

ca donosi se za proljetnog pregleda, prije glavne paše i prilikom uzimljanja zajednica. Sklonost ranom rojenju jedno je od negativnih svojstava. O radu pčela letačica prosuđuje se na temelju korištenja paše na mjestu gdje se nalazi pčelinjak. Pčele pojedinih zajednica imaju dobru odliku da počinju izljetati vrlo rano, prije svih ostalih. Mirno ponašanje pčela prilikom pregleda pozitivna je odlika, a sklonost čestom ubadanju, jaka uznemirenost, bježanje sa saća po zidovima košnice ili čak i izvan košnice, sve se to negativno odražava na rad pčelara i na samu produktivnost takve zajednice. O zdravstvenom stanju pčelinje zajednice prosuđujemo na temelju toga kakvo ima leglo, po količini nepoklopljenog i poklopljenog legla, kao i po tome koliko ima pčela koje pokrivaju i hrane to leglo.

Ovo je od najvećeg značenja, jer ako budemo imalo nepažljivi i idemo u razmnožavanje zajednica, a one imaju neku bolest, zarazu i sl., u tom je trenutku proširujemo na cijeli pčelinjak i dalje. Moramo ocijeniti i prinos meda, a jednako tako i kako koja zajednica gradi saće. Kod ocjenjivanja jačine i produktivnosti pčelinjih zajednica treba obratiti pozornost na to da u nekoj zajednici nije došlo do nalijetanja pčela iz drugih zajednica. To se vidi ako su košnice nepravilno postavljene prema pravcu iz kojeg se pčele vraćaju s paše. Ocjena takvih, slučajno pojačanih ili oslabljenih zajednica, neće biti realna u odnosu na njihova nasljedna svojstva i zato ne treba uzimati u obzir ocjenu prilikom selektiranja pčela. Mogu se koristiti samo one zajednice koje su uspjele očuvati svoju jakost, koje su visokoproduktivne, iako im je uzeta neka količina pčela ili okvira s leglom. Prilikom ocjenjivanja isključuju se zajednice čije su matice tijekom sezone zamijenjene maticama drugog podrijetla, jer su u radu zajednice sudjelovale i pčele prijašnjih matice. Kada se koriste pomoćne zajednice, pčelar treba točno ocijeniti koliko su nalijetanje ili količina legla pomoćne zajednice za vrijeme glavne paše doprinijeli većoj produktivnosti osnov-

ne zajednice i tek onda ih uključiti u prvu ili drugu grupu. O otpornosti pčelinjih zajednica prema niskim temperaturama treba prosuđivati poslije zimovanja na osnovi potrošenog meda tijekom zime, a prema razlici između količine meda za vrijeme uzimljanja i glavnog pregleda u proljeće. Izračun se radi za cijelu zajednicu i prosječno za jedan međuokvirni prostor pčela. Ocjenjuje se i uginuće pčela tijekom zime, prema razlici između jačine zajednice u jesen i u proljeće, kao i ukupno zdravstveno stanje.

3. Klasifikacija i odabiranje zajednica

To se radi u proljeće, nakon prezimljavanja, na temelju ocjene kvalitete pčelinjih zajednica i matice u protekloj sezoni. Tada pravimo rang-listu pčelinjaka, a pčelinje zajednice svrstavamo u tri grupe:

U A. grupu upisujemo najproduktivnije zajednice (elitne ili rekordere u prinosima), koje imaju i druge dobre odlike. Te su zajednice bile i prijašnjih sezona jako produktivne i to s istim maticama. Zajednice s maticama koje su u najbližem srodstvu s elitnim maticama, tj. njihove bake, majke i sestre, trebale bi pokazati jednako visoku produktivnost i druge pozitivne i negativne odlike. Ukoliko su zajednice i elitne matice precizno ocijenjene, utoliko je sigurnije da njihova kvaliteta nije rezultat slučajnih čimbenika, nego posljedica njihovih nasljednih svojstava. Zbog toga treba očekivati da će ta dobra svojstva naslijediti njihovo potomstvo, tj. matice kćeri i trutovi. Od ukupnog broja zajednica na pčelinjaku, u prvoj elitnoj grupi obično ih je oko 20 – 25 %. Takvim se zajednicama trebaju stvoriti najbolji uvjeti za razvoj, kako bi se iskoristile u selekciji pčela.

U B. grupu upisujemo zajednice s prosječnom produktivnošću, bez nekih drugih svojstava. Ovakvih je zajednica na pčelinjaku najviše, a s njima se računaju i zajednice koje nisu rasno čiste, a mogu biti izuzetno produktivne. Te se zajednice ne koristi za odabiranje, već jedino za produkciju i za formiranje novih zajednica ili nukleusa.

Najjače od takvih zajednica možemo koristiti kao startere, kojima se daju ličinke iz prve grupe. Njihove se matice zamijene u sezoni maticama podrijetlom iz prve grupe.

U C. grupu upisujemo najslabije zajednice, one koje zaostaju u razvoju ili su slabo produktivne. Takve zajednice ne mogu iskoristiti glavnu pašu, ali ih ne uništavamo nego im mijenjamo maticu i to maticom podrijetlom iz prve grupe.

Ukoliko su zajednice i elitne matice precizno ocijenjene, utoliko je sigurnije da njihova kvaliteta nije rezultat slučajnih čimbenika, nego posljedica njihovih nasljednih svojstava. Zbog toga treba očekivati da će ta dobra svojstva naslijediti njihovo potomstvo, tj. matice kćeri i trutovi. Od ukupnog broja zajednica na pčelinjaku, u prvoj elitnoj grupi obično ih je oko 20 – 25 %

4. Odabrane zajednice iz 1. grupe koristimo prije svega kao matice majke, kao i trutovske zajednice ili odgajivačke zajednice. Ostale zajednice koristimo za formiranje nukleusa ili ih podijelimo na pola. Od jedne zajednice ne treba formirati više od 1 – 2 zajednice, jer će pri većem broju biti izuzetno slabe. Potrebno je mnogo vremena da ojačaju, a mogu se pogoršati i ona dobra svojstva koja su imale otprije. Nasljedna svojstva se prenose na potomstvo po liniji majke i po liniji oca. Pošto trutovi prenose nasljedna svojstva djeda i bake, koja su složena u majci truta, ne smijemo uzgajati trutove iz zajednica od kojih uzimamo ličinke za buduće matice, ali ni u njima srodnim zajednicama. Prilikom razmno-

žavanja zajednica u srodstvu smanjuje se vitalnost pčela, plodnost matice i produktivnost cijele zajednice. Za uzgoj trutova na većim pčelinjacima treba najmanje 10 – 15 trutovskih ili očinskih zajednica. Ovo je u interesu svih pčelara na jednom području i svi bi morali raditi jednako, kako bi imali što jače i produktivnije zajednice.

Masovan odabir treba raditi svake godine i to kao obveznu mjeru, radi poboljšanja kvalitete rasne čistoće i produktivnosti pčelinjih zajednica na svim pčelinjacima na određenom području. Da bi se izbjeglo razmnožavanje pčelinjih zajednica koje su u bliskom srodstvu i da bi se osvježila krv, svakih 4-5 godina trebalo bi razmijeniti plemeniti materijal s drugim nesrodnim, visokoproduktivnim, zdravim pčelinjakom, udaljenim najmanje 30 – 40 km. Mijenjaju se oplodene matice, a od njih se uzgajaju matice kćeri koje oploduju nesrodni trutovi na pčelinjaku. To se radi razmjenom matice s uzgojnih stanica za uzgoj i oplodnju matice. Takve se matice testiraju tijekom sezone u lokalnim uvjetima i uspoređuju s maticama iz pčelinjaka i ako se utvrdi da su kao i one ili čak bolje od njih, tada počinjemo od njih uzimati ličinke za uzgoj matice kćeri.

Ovo nije posao za jednu godinu, to se radi na duge staze, s puno odricanja, iskustva, znanja, uspona i padova. Ako se posvetimo ovom radu s punom odgovornošću i pažnjom, imat ćemo mnogo manje problema, bolesti i gubitaka. Ali prije svega treba naučiti biologiju i fiziologiju pčela, da bismo uopće mogli započeti bilo kakav rad s pčelama. Najveća je pogreška pomisliti da ću napraviti dobar posao, ako nabavim i promijenim sve matice na pčelinjaku, bile one iz najboljeg uzgoja. Odabiranje matice iziskuje veliko znanje, upornost i jako puno rada. Zna se dogoditi da pomislite kako se dogodilo nešto jako dobro, a zapravo ste otišli dva koraka unatrag. Ali, nema odustajanja, ako želite imati jake i produktivne zajednice. Zato, moramo još mnogo toga naučiti od pčela i shvatiti da je pčelinja zajednica jedna velika zagonetka i superorganizam.

Izlazak pčelinjih zajednica iz zimovanja

Što podrazumijevamo kad kažemo izlazak pčelinje zajednice iz zimovanja ili izimljavanje?

Josip Križ, pčelar iz Zagreba

Podrazumijevamo prije svega aktivnost pčelinje zajednice i pčelara od pojave prvog legla pa sve do prvog detaljnog proljetnog pregleda. Možda je najlogičnije promatrati pčelinje zajednice od sredine prosinca, kad matica nakon kraće pauze ponovno počinje polagati jaja.

Bit života pčela u prirodnom staništu je u nastojanju da što prije obnove snagu zajednice i da maksimalno povećaju broj jedinki kako bi što bolje iskoristile nadolazeće nektarne i peludonosne paše i da stvore što veće pričuve hrane, a sve su to uvjeti da što prije krene rojenje. Pojava rojevnog nagona i sam čin rojenja najprirodnija je odlika pčela, to je u biti razmnožavanje pčelinjih zajednica. Rano rojenje je bitno, jer pčele tako ostavljaju dovoljno vremena da u novom staništu izgrade gnijezdo, da roj dovoljno ojača i da osiguraju dovoljno hrane za jesen i zimu.

Sama bit pčelarenja je u tome da pčelar svojim radom stvori što jače zajednice pred nadolazeće intenzivne paše, vodeći pritom računa da ne dođe do rojevnog nagona. Jer, prirodno rojenje i suvremeno pčelarenje nikako ne idu zajedno. Na taj će način pčele sakupiti više meda nego što im treba za život, a višak će uzeti pčelar kao nagradu za svoj rad i brigu o pčelama. Od sredine prosinca, tj. od 13. prosinca, od blagdana sv. Lucije, dan biva sve duži. Stara je izreka: „Od Sv. Luce dan je duži za toliko koliko pijetao može ziniti“, a to je znak pčelama da se proljeće približava, dakle i cvatnja prvih proljetnih cvjetnica, pa je potrebno obnoviti broj i snagu pčelinje zajednice, kako bi mogla prikupiti što više hrane.

Zato pčele postupno i intenzivnije počinju hraniti maticu matičnom mliječi, kako bi se ponovno aktivirala funkcija jajnika, a samim time i početak polaganja jaja u već pripremljene ćelije. Bez obzira na vanjsku temperaturu zraka, većina matica počet će polagati jaja. U početku će to biti mali broj, a kako vrijeme odmiče,

broj zanešenih ćelija svakodnevno će se povećavati. U početku razvoja legla u pčelinjoj zajednici počinju veće aktivnosti. Zbog ishrane mladih radiličkih ličinki i potrebe za stvaranjem i održavanjem visoke temperature u zoni legla, povećava se potrošnja hrane u košnici. Kod niskih vanjskih temperatura pčele su zbijene u klupko koje je formirano oko zone legla i zbog instinkta hranu troše samo iznad klupka, pomičući se za hranom samo na gore i ne napuštajući leglo.

Pričuve hrane za zimovanje iliti što je trebalo napraviti na vrijeme?

Kad dođe vrijeme niskih temperatura, pa i snijega, pčele su u fazi biološkog mirovanja. Potrebe za količinom hrane variraju od zajednice do zajednice, a to ovisi o samoj jačini pčelinje zajednice. Prilikom zadnjeg pregleda prije uzimljanja, bilo je potrebno, na temelju procjene jačine pčelinje zajednice, procijeniti količinu hrane koja je ostavljena pčelinjoj zajednici u košnici do ranog proljeća. Jake zajednice zahtijevaju veće količine kvalitetne hrane, ne ispod 20 – 22 kg. Osim zaliha meda u takvim zajednicama moraju biti najmanje i dva

okvira fermentirane i poklopljene peludi (perge) po nastavku.

Mnoga su istraživanja pokazala (a to već i vrapci na granama znaju) da je u proljeće produktivnost pčelinje zajednice koja je imala 20 kg meda veća i za 50 % od one koja je imala svega 13 – 15 kg. A obje su prezimile. Što nam to govori? Da su kvaliteta i količina hrane u košnici koju si pčele pripreme odraz ukupne aktivnosti kroz sezonu. Iako, već odavno nam je poznato da pčelinja zajednica tijekom sezone potroši više od 90 kg hrane, nastojeći da u plodištu uvijek bude dovoljno hrane. Pričuva meda za aktivne pčelinje paše morala bi biti uvijek između 13 i 15 kg, s približavanjem kraja ljeta ta se količina povećava na 18 kg, a pred samo uzimljanje iznosi u prosjeku 20 – 22 i više kilograma. Neovisno o potrošnji hrane, unosu i kvaliteti pčelinje paše tijekom sezone, pčele će na mjestu u košnici na kojemu će zimovati, odnosno gdje bude formirano klupko, ostaviti dovoljnu količinu hrane za zimu u vidu medne kape.

Bitno je istaknuti da pčelinja zajednica najbolje sama odredi vlastite pričuve hrane, pri čemu čovjekovo poimanje i kvalifikacija čestog pojma „viška meda“ koji treba oduzeti pčelinjoj zajednici često dovodi do jako ozbiljnih poremećaja u zdravstvenom stanju pčela (najčešće vapneno leglo i druge bolesti). Kvaliteta ostavljene hrane za zimu sveukupno je rezultat aktivnosti pčelinje zajednice kroz cijelu sezonu. Podrijetlo i kvaliteta hrane za zimovanje ovise i o načinu pčelarenja. Pčelinje zajednice koje su na stacionarnim pčelinjacima ograničene su pašom u njihovoj okolini, a samim time i priprema za zimu ima svoja ograničenja u smislu raznovrsnosti medonosnog i peludonosnog bilja. Pčelinje zajednice koje se sele tijekom cijele sezone mogu u plodištu skladištiti hranu s velikog broja raznovrsnih biljnih vrsta. Nektar i pelud koji je podrijetlom s takvih paša jednostavno djeluje na jaki razvoj i vitalnost pčela i

pčelinje zajednice kao jedne cjeline i temelj je uspješnog zimovanja i početka nove sezone.

Vlaga u košnici najveći je neprijatelj pčela

Pčele tijekom zimovanja troše med i na taj način proizvode toplinu, a pri tome se oslobađa velika količina vodene pare. Računa se kako pčelinja zajednica tijekom zime izluči i po nekoliko litara vode. Probavljanjem jednog grama meda dobiva se 0,68 grama vode, što je više od polovice probavljenog meda. Dio te vode, oko 10 %, pčele zadržavaju u svom probavnom traktu, a svu ostalu vodu moraju ukloniti. Kako pčele stalno proizvode vodenu paru, potrebno ju je stalno i uklanjati. Relativno topao zrak zasićen vodenim parama diže se od klupka i dolazi u dodir sa saćem, dijelovima košnice i samom hranom.

Kad dođe vrijeme niskih temperatura, pa i snijega, pčele su u fazi biološkog mirovanja. Potrebe za količinom hrane variraju od zajednice do zajednice, a to ovisi o samoj jačini pčelinje zajednice. Prilikom zadnjeg pregleda prije uzimljanja, bilo je potrebno, na temelju procjene jačine pčelinje zajednice, procijeniti količinu hrane koja je ostavljena pčelinjoj zajednici u košnici do ranog proljeća

U prvom dijelu zimovanja, dok još nema legla, vodene je pare jako malo, jednako tako i potrošnje hrane. Čim se pojavi imalo legla, pčele postaju aktivnije. Tada stalno moraju održavati temperaturu od 35 °C, bez obzira na vanjsku temperaturu, jer je

ona potrebna za daljnji razvoj. Osim toga, pčele moraju njegovati i hraniti leglo pa je i sama potrošnja hrane nekoliko puta veća, a time je i izlučivanje vodene pare jako veliko. Zapravo, u drugom dijelu zimovanja javljaju se kritični trenuci zimovanja pčelinjih zajednica. U hladnijim dijelovima košnica veća je relativna vlaga, pa se vodena para kondenzira i dolazi do stvaranja kapljica vode.

Ozbiljni pčelari zimsko prihranjivanje pogačom smatraju „nužnim zlom“, ali ipak velika većina primjenjuje ovakvu lošu praksu (odgovor im je uvijek isti: neka se nađe). Potpuno je nepotrebno i neopravdano dodavanje pogača pčelinjim zajednicama prije pojave legla i unosa peludi. Do tog trenutka, dok nije bilo legla klupko se moglo premješati s okvira na okvir ili naprijed i nazad prema gore za hranom

Prema nekim istraživanjima, početkom studenoga relativna vlaga zraka na podnici je bila 80 %, a pod poklopnom daskom 60 %. Kondenzacija se u košnici stvara na hladnijim mjestima, a takvim mjestima pogoduje preveliki prostor u košnici izvan zimskog klupka. Kondenzirana vodena para na okvirima i u kutovima košnice omogućuje razvoj i rast plijesni (evo uzročnika vapnenastog legla), a pčele će očistiti plijesan i mi je ne vidimo, ali vidimo krajnji rezultat, matica takve okvire ne zaliježe i u bezopasnom i vlažnom vremenu evo nam problema – vapnenasto leglo. Poznato nam je kako med, ako nije

poklopljen, upija vlagu i takav se kviri, zapravo ukiseli se. Što nam to govori? Da se prihrana mora napraviti na vrijeme, a ne početi s njom tek kad se vidi da su pčele gladne i to u listopadu. Nadam se kako će se neki barem malo pomaknuti s mjesta i konačno početi učiti biologiju i fiziologiju pčele.

Zimska prihrana pčelinjih zajednica

Zimi, pri niskim vanjskim temperaturama, pčelinjim je zajednicama najbolje osigurati potpun mir. Iznimno, ako kojim slučajem koja pčelinja zajednica ostane bez hrane (zbog nemara pčelara ili bilo kojeg drugog razloga), može se intervenirati tzv. pogačom, ali i to je samo produživanje agonije, jer od takve zajednice nikad neće biti ništa. Ako je ostala bez meda, onda je sigurno ostala bez najvažnije namirnice – peludi. Međutim, valja je pokušati spasiti, ako se spasiti da se može dodati okvir s medom i peludi. Ako imamo negdje u pričuvi okvire s poklopljenim medom, a vremenski nam uvjeti to dopuste, moramo odmah dodati takve okvire i svakako izbjeći pogaču u ovakvim slučajevima.

Pčelinjim zajednicama koje imaju dovoljne i dobro raspoređene pričuve hrane, dodavanjem pogača napraviti ćemo veću štetu nego korist, jer će pčele gubiti vrijeme i energiju i nepotrebno će se potrošiti prerađujući tu istu pogaču i naravno na taj način im skraćujemo životni vijek. Za nedovoljne količine hrane u pčelinjoj zajednici nisu krive pčele ili klimatske promjene već je krivac sam pčelar jer se ne brine dovoljno o svojim pčelama ili im sve izvrci i više ne stiže nadopuniti zimnicu.

Ozbiljni pčelari zimsko prihranjivanje pogačom smatraju „nužnim zlom“, ali ipak velika većina primjenjuje ovakvu lošu praksu (odgovor im je uvijek isti: neka se nađe). Potpuno je nepotrebno i neopravdano dodavanje pogača pčelinjim zajednicama prije pojave legla i unosa

peludi. Do tog trenutka, dok nije bilo legla klupko se moglo premješati s okvira na okvir ili naprijed i nazad ili prema gore za hranom. Kada se pojavi prvo leglo u košnici klupko se na neki način veže za zonu legla i kod niskih vanjskih temperatura može koristiti samo hranu koja se nalazi neposredno iznad klupka. Ako se ta hrana, odnosno medni vijenci potroše, a i dalje vladaju niske temperature, pčelinja zajednica može stradati bez obzira na to što na bočnim okvirima ima dovoljno meda i peludi. Ako smo na vrijeme sve obavili kako treba i ako smo ostavili dovoljne zalihe meda, nikakva intervencija neće biti potrebna. Ali ako smo bili lakomi i previše racionalni (škrti) prilikom nadopune zimskih zaliha, onda se mora intervenirati kako bismo otklonili mogućnost propadanja zajednica. Kako bismo otklonili bilo kakvo iznenađenje, zajednicama koje su tanke sa zalihama preporučljivo je dodati pogaču, ali ako zajednica ima dovoljno velike medne vijence, dodavanjem pogače napraviti ćemo samo veliku štetu, korist sigurno ne. Zapamtite, pogača u ovo vrijeme samo je „nužno zlo“.

Kada dodati pogaču i priprema pogače

Nije dobro prerano poticati pčelinju zajednicu na razvoj. Zbog čega? Matica počinje s polaganjem jajašaca, a kada stisne zima pčele ne napuštaju leglo, a potrošile su puno hrane. Bez obzira na to koliko ima meda u košnici, ako samo nekoliko dana temperatura padne ispod 5 °C, pčelama hrana nije na dohvat i zajednica propada od gladi. Pčele, dok ne krene leglo, troše jako malo hrane, svega 0,5 – 0,7 kg mjesečno, prema tome čemu panika.

S pojavom prvih cvjetova lijeske, visibabe, drijena i drugih biljaka koje rano cvjetaju, matica počinje polagati jaja i tada u pčelinjoj zajednici dolazi do značajnih promjena u podjeli rada. Tada je pravo vrijeme na pravi način na okvire staviti pogaču. Ne preporučuje se pogača koja

sadrži nešto drugo osim pekarskog kvasca i šećera u prahu ili pogaču raditi s invertom. Zašto?

- Nikad ne znamo spava li u medu američka gnjičica
- Pekarski kvasac po svom je sastavu najbliži cvjetnom prahu (peludu)
- Invert (oprez)

Ako se u veljači pojavi sunčan dan s temperaturom iznad 10 °C, potrebno je s košnica maknuti snijeg (ako ga ima), postaviti pojila, očistiti podnice, a ako su u nekim košnicama pčele uginule treba ih dobro zatvoriti. Tijekom tih radova mogu se površno pregledati sumnjive zajednice.

Ako smo na vrijeme sve obavili kako treba i ako smo ostavili dovoljne zalihe meda, nikakva intervencija neće biti potrebna. Ali ako smo bili lakomi i previše racionalni (škrti) prilikom nadopune zimskih zaliha, onda se mora intervenirati kako bismo otklonili mogućnost propadanja zajednica

No vratimo se izradi i dodavanju pogače. Kako pripremiti pogaču s pekarskim kvascem i mljevenim šećerom? Omjer je npr. 1 kg kvasca i 10 kg šećera, znači 1:10. U posudu se stavi šećer, zdrobi se kvasac i pristupa se miješanju. Ne smije se dodavati nikakva tekućina (voda ili med), jer bi kasnije pogača curila. Kada se sve to dobro izmijesi, pakira se u polivinilne vrećice po 1 kg.

Ovo s invertom treba biti jako oprezan, jer se tu može dogoditi jako visoki HMF, a znamo da je to otrov za pčele, zato je najbolje kupiti gotov invert i s njim raditi pogače, ali uvijek ću dati prednost pekarskom kvascu i to isključivo svježem, pri čemu nikakvo kuhanje na dolazi u obzir.

Pred kraj zime, a to može biti negdje sredinom veljače, nekad i kasnije, kad vrijeme dopusti treba napraviti jedan brzi pregled pčelinjih zajednica. Osnovni cilj ovakvog pregleda je kontrola pričuva hrane i ako je potrebno odmah treba poduzeti odgovarajuće mjere. Potreba za ovim pregledom je potpuno ista kao i kad je bila nužnost dodavanja pogače da spasimo što se spasiti dade

Kako dodati?

Kad prorežemo vrećicu, npr. otvora 10x10 cm, ne smijemo otvor okrenuti na okvire, već taj otvor mora biti okrenut prema gore, kako bi pčele dolazile gore na pogaču, a pogača ne bi curila. Kad prođe veljača u prirodi se pojavi mnoštvo cvjetova biljaka koje daju pelud i izlučuju nektar, a od kojih treba istaknuti iva vrbu i ostale vrbe, maslačak itd. Ako je pčelinja zajednica uspješno prezimila, ona je približne veličine kakva je bila i kad smo je uzimili. Ako na zalihima ima 10 – 15 kg dobro raspoređena meda, mlada i zdrava matica dnevno će polagati prosječno 800 – 1000 jaja i zimske će pčele postupno biti zamijenjene mladima. Nije naodmet, ako ima poklopljenog meda i ako vrijeme dopusti, svakih 4-5 dana vilicom otklopiti taj med i na taj način pomoći ili bolje rečeno potjerati pčele da oslobode prostor matici za polaganje jaja. Ako paše nema, pčele treba i dalje stimulativno prihranjivati pogačama, kako je već opisano. Vrijeme je intenzivnog razvoja pčelinje zajednice za uspješno iskorištavanje bogatih proljetnih paša, ili bolje reći glavne paše, ali i pripreme zajednice za prirodno razmnožavanje (rojenje).

Brzi zimski pregled pčelinjih zajednica

Pred kraj zime, a to može biti negdje sredinom veljače, nekad i kasnije, kad vrijeme dopusti treba napraviti jedan brzi pregled pčelinjih zajednica. Osnovni cilj ovakvog pregleda je kontrola pričuva hrane i ako je potrebno odmah treba poduzeti odgovarajuće mjere. Potreba za ovim pregledom je potpuno ista kao i kad je bila nužnost dodavanja pogače da spasimo što se spasiti dade. Ako je pogača dodana već početkom siječnja, onda ovaj pregled moramo napraviti. Ali, ako smo sigurni da su pčelinje zajednice uzimljene s dovoljno hrane, ne treba ih dirati niti dodavati bilo kakve pogače i nikakav pregled neće biti potreban. Jedino što je potrebno na pčelinjaku jest mir.

Svi oni koji se žure i odluče se na pregled pčelinjih zajednica, trebaju znati da za to treba lijep dan bez vjetera i temperatura 12 °C, naravno bez korištenja dimilice i drugog držanja otvorene košnice. Zajednice kojima je dodana pogača početkom siječnja, ako su imale u kondiciji trebale su tu pogaču potrošiti. Ako su je pčele pojele, odmah treba dodati drugu, jer takve zajednice su razvile leglo koje treba hraniti, a procjena je bila kako hrane nedostaje. Što će se dogoditi ako je tako?

Jednostavno, ako ne reagiramo, te zajednice prilikom prvog jačeg zahladnjenja, koje može potrajati pet i više dana, sigurno propadaju. Pčelar koji tada strahuje zbog nedostatka hrane, ili je neozbiljan ili je neznalica, zbog jesenjih propusta, lakomosti, lijenosti, nonšalantnosti i škrtosti moraju ispaštati i on i njegove pčele. Zato treba dobro razmisliti isplati li se uopće nešto spašavati, jer od takvih izmučenih zajednica cijele sezone neće biti ništa, samo velika briga i ulaganje, a na kraju „uzalud vam trud svirači“.

Na kraju postavljam pitanje je li to uopće potrebno? Odgovor je „ne“, i ne bi bilo potrebno da pojedinci na vrijeme (u kasno ljeto i u ranu jesen) opskrbe svoje pčelinje

zajednice dovoljnim količinama zimnice, ili da ostave med ili da dopune nedostatak šećernim sirupom. Moramo već jednom shvatiti, a tko hoće neka i zapamti, da pčele zimi moraju mirovati, a ne ih mučiti nekakvim pogačama. Pogače? Da, ali u svoje vrijeme i na vrijeme. Ako ćemo se prema pčelinjoj zajednici ponašati u skladu s prirodom, većih problema ne bi smjelo biti.

Dakle, za dobro zimovanje pčelinjih zajednica tri su osnovna uvjeta: a) pčele na vrijeme očistiti od nametnika, b) na vrijeme osigurati dovoljno kvalitetne hrane, c) osigurati mir na pčelinjaku. Što je to na vrijeme? Da se nadopuna zimnice, odnosno prihranjivanje završi najkasnije do sredine rujna (na kontinentu), a tretmani protiv nametnika i to zadnji da se obave kad u zajednicama ne bude legla. Kad budemo ovako radili zimska prihrana neće biti potrebna (doduše, u ekstremnim slučajevima da, ali to nije pravilo).

Kakve će nam pčelinje zajednice izaći iz zime?

Ako je pčelinja zajednica na vrijeme pripremljena za zimovanje, uz uvjet da je zimnica nadopunjena do sredine rujna, da je na vrijeme tretirana protiv varoee i da je osiguran mir na pčelinjaku, takve

će zajednice izaći iz zimskog mirovanja gotovo iste jačine u kakvoj smo ih i uzimili. Ako smo u listopadu i studenom dodavali bilo sirup, bilo pogače, takve će zajednice biti izmučene, neke će i propasti, a ono što preživi teško će se oporaviti do glavne paše. Zbog čega je to tako?

Dakle, za dobro zimovanje pčelinjih zajednica tri su osnovna uvjeta: a) pčele na vrijeme očistiti od nametnika, b) na vrijeme osigurati dovoljno kvalitetne hrane, c) osigurati mir na pčelinjaku. Što je to na vrijeme? Da se nadopuna zimnice, odnosno prihranjivanje završi najkasnije do sredine rujna (na kontinentu), a tretmani protiv nametnika i to zadnji da se obave kad u zajednicama ne bude legla

Jednostavno, zimske dugoživuće pčele ne smiju prerađivati i spremati zimnicu, njihova je zadaća, nakon što prezime, u proljeće odgojiti najmanje tri generacije kratkoživućih pčela i stvoriti jake zajednice koje će moći iskoristiti proljetne razvojne paše i naravno glavnu pašu, a neke se i rojiti. Treba po ne znam koji put ponoviti da velika većina pčelara (osobito „internet stručnjaci“) moraju naučiti biologiju i fiziologiju pčela, a kad to nauče shvatit će gdje griješe... Godina koja je iza nas nije mogla biti lošija za pčele, pčelare i pčelarstvo uopće i zato se postavlja pitanje kako i kakve će pčelinje zajednice izaći iz zime i kakva će im biti snaga, a posebno one zajednice koje su već u listopadu i studenom bile nagrađene (počasćene) pogačama s različitim dodacima.

Apiterapija na vlastitoj koži

Praktični tretman medom opekline II i III stupnja

Dr. sc. Gordana Hegić

Preuzeto iz časopisa "Hrvatska pčela"

Primjena pčelinjih proizvoda u prehrani i kozmetici nisu samo teme o kojoj govorim na predavanjima nego i stil života koji sama prakticiram već duži niz godina. Svakodnevna upotreba pčelinjih proizvoda sve više postaje kultura življenja, jer ipak u konačnici svako od nas odgovoran je za očuvanje svoga zdravlja. Manje ili veće nezgode u životu su normalna pojava, i kao nepopravljivi optimist i iz lošeg se uvijek trudim izvući najbolje. Tako je bilo i u ovom slučaju gdje sam iz prve ruke i na vlastitoj koži testirala primjenu meda, alkoholne otopine propolisa (oralno), te prirodne kozmetike (krema na bazi mentola i propolis kreme) kao pomoć pri liječenju opekline.

Nakon nezgode u kuhinji koja je rezultirala požarom, a gašenje požara opeklinom niti trenutka nisam razmišljala šta bi bilo mudro napraviti. Teglica meda uvijek je pri ruci, nakon hlađenja opekline vodom obilno sam na još mokru kožu stavila bagremov med. Za svaki slučaj uzela sam i par mililitara alkoholne otopine propolisa iako bol nisam osjećala. Opekline je bila vrlo nezgodna, duboka i izgledala je zastrašujuće. Suhe gaze i zavoji na ranama se lijepe pa se pri izmjeni zavoja ozljeđuju rane i njihova površina; ako pokušam upotrijebiti vlažni zavoj vlažit će se tkivo rane što će usporiti regeneraciju i otežati oporavak; ukoliko stavim neku mast koja nije potpuno prirodna stvoriti će se nepropusni

sloj koji bi potencijalno mogao izazvati novu infekciju.

Med se u tom trenutku opet činio kao najbolji izbor. Vjerojatno radi oštećenja i povišene temperature; oštećenakoža med je upila vrlo brzo. Omatanje opekline obilno namazane medom, sterilna kompresna i zavoj nakon par sati uoptrebe nisu se pokazali kao dobar izbor jer je koža opet upila sav med te se kompresna zalijepila za ranu. Tek aplikacijom meda i zamatanjem u bezbojnu plastičnu foliju za domaćinstvo privremeno je dobiven zadovoljavajući rezultat (mana ovoga je činjenica da je koža zatvorena i „ne diše“).

Drugoga dana nakon konzultacija s ljekarnikom kao najoptimalnije rješenje pokazao se rupičasti oblog za opeklone natopljen vazelinom u kombinaciji s obiljem meda koji se odlično upijao u kožu tako da je previjanje bilo poželjno bar 2-3 puta na dan. Alkoholnu otopinu propolisa i dalje sam naravno nastavila uzimati u povećanoj dozi „za svaki slučaj“. Rezultat je bio više nego zadovoljavajući čemu svjedoče i fotografije vrlo brzog oporavka.

Aplikacijom meda na opeklinu postignuta je brža regeneracija tkiva i zaraštanje, te je još jednom potvrđeno u praksi sve ono što navodi stručna literatura. I Stari Grci, Rimljani, Kinezi i Egipćani koristili su med za zarastanje rana i liječenje želučanih bolesti. I pčelinji vosak se kroz povijest koristi za liječenje

Opekline

Nakon 8 dana primjene meda

Bez ožiljka

rana i kožnih bolesti, a propolis je kao „lijek“ poznat još od antičkih vremena. Tako ga i Aristotel spominje u svojoj „Priči (govoru) životinja“ i zaključuje kako se može koristiti u liječenju kožnih povreda, rana i infekcija.

Odlična kozmetička svojstva meda

Med ima odlična kozmetička svojstva jer se odlikuje izvanrednom prolaznošću kroz kožu te na taj način hrani mišićne slojeve glikogenom; potkožno mišićje dobiva bolji tonus

uslijed bolje ishranjenosti. Svojim higroskopskim svojstvom doprinosi i bubrenju rožnatog sloja kože. Antiseptičan je, antimikotičan, sprječava razvoj bakterija, ima regenerativna svojstva, detoksičan je i ima sposobnost da na sebe veže vlagu.

Zahvaljujući ugljikohidratima, mineralima, vitaminima i kiselinama od kojih se sastoji, med kožu njeguje, vlaži i pomaže joj da zadrži vlastitu vlagu te tako sprječava prerano starenje i pojavu bora, štiti kožu od gljivica i bakterija, ublažava upalne procese, štiti od slobodnih radikala i na kraju hrani kožu. Posebno ga se preporuča kod opekotina, rana, ekcema, dekubitusa, herpesa, psorijaze hiperkeratoze i atrofije kože.

Med se dugo koristi kao pomoć pri zacjeljivanju rana i opekline; kada se primjenjuje na opeklinama izvlači vlagu iz tkiva i tako efikasno čisti ranu. Visok sadržaj šećera u medu uzrokuje visok osmotski tlak na površini rane. Zato iz ozlijeđene sredine povlači tekućinu koja prelazi u sredinu zasićenu ili prezasićenu šećerima, a u predjelu rane ostaje mala količina tekućine, nedovoljna za razvoj i razmnožavanje mikroorganizama.

Zreli med ne sadrži velike količine vodikovog peroksida jer je ta supstancija nestabilna, no sadržaj vodikova peroksida se povećava ukoliko se med razrijedi vodom tj. nanese na vlažnu kožu. Na taj način med postaje antiseptičko sredstvo s antibakterijskim djelovanjem koje ne oštećuje tkivo. Zbog svoje viskoznosti, med stvara zaštitnu barijeru za prodor mikroorganizama u ranu. Velik udio šećera u medu svojim osmotskim djelovanjem povlači tekućinu iz rane i time je čisti i suši. Suha sredina u oštećenom tkivu omogućava fibroblastima umnožavanje i zatvaranje površine rane, kao što omogućava i epitelizaciju bez oštećenja mladog sloja epitelnih stanica.

NAPOMENA : KOD MEDA KOJI SE KORISTI ZA RANE JE BITNO DA NE SADRŽI SPORE Clostridium botulinum.

Zdravlje i turizam - med kao lijek

Priroda je čovjeku dala sve. Uz malo truda, iz prirode čovjek može dobiti sve što je potrebno njegovu organizmu. Mnogi će reći kako je med nešto najdragocjenije što priroda čovjeku daje. Med ima tako blagotvorno djelovanje na ljudski organizam da spada u jednu od najzdravijih namirnica u ljudskoj prehrani. Ljudi često zbog nepoznavanja ili nemara i ne znaju za zdravstvene vrijednosti ovoga dara prirode, ali zato to znaju pčelari i oni koji vode računa o svome zdravlju

Krešimir Milićević,
voditelj Turističke zajednice općine Čitluk

Kako je epidemija Covid-19 utjecala na promjene na globalnom turističkom tržištu i što naši pčelari mogu i trebaju očekivati od tih promjena, kako im se mogu prilagoditi i iskoristiti ih?

Ako se kroz literaturu vratimo u daleku povijest, u antičko doba, vidjet ćemo kako je čovjek i tada itekako vodio računa o zdravlju. I danas su po Europi i u našem okruženju u funkciji brojne toplice iz antičkog doba. Pozitivni učinci boravka u toplicama za čovjeka su bili dovoljna atrakcija i motiv da se odluči na putovanje. Korištenjem termalnih voda, promjenom načina života, odmorom, promjenom prehrane i korištenjem prirodnije, a time i zdravije hrane i pića, ljudi su sebi nastojali priuštiti vrijeme za odmor, regeneraciju i liječenje. Tako je bilo tada, a je li i danas?

Čovjek dvadeset prvog stoljeća živi konzumeristički stil života s naglaskom na osobne slobode i vjeru u dugovječnost. Računa se kako će u bliskoj budućnosti dvije trećine svjetskog stanovništva živjeti u gradovima, pa će ljudi biti vrlo zainteresirani za prirodu,

zdravlje i sve aktivnosti povezane s tim. Tražit će se izvorna, prirodna i ruralna okruženja, umjesto onih urbanih, s aktivnostima na otvorenom, a zdrava i prirodna hrana bit će u samom vrhu potražnje.

Pandemijski, pa i postpandemijski turizam, očigledno neće imati notu masovnosti kao što je imao prije. Putovanja će se odvijati u manjim skupinama, odnosno ona obiteljska i pojedinačna bit će najzastupljenija. Potražnja će biti usmjerena ka prirodnim atrakcijama s rekreacijsko-zdravstvenim sadržajima, kućama za odmor i drugim različitim oblicima turizma vezanim za prirodu.

Novi trendovi u turizmu i prilagodba pčelara na njih

U tom pogledu, pčelari itekako trebaju biti zainteresirani za nove trendove u turizmu i prilagoditi svoje proizvode budućoj potražnji. Zbog najčešće ograničene proizvodnje vrijednog hercegovačkog meda, potrebno je kapacitete prilagoditi tržištu, što znači – inzistirati na raznovrsnosti ponude meda, kvaliteti i

marketinškim aktivnostima, te komunikaciji s potencijalnim partnerima u prodaji (npr., hoteli, zdravstveni centri, kuće za odmor, kampovi, vinarije i ostali sadržaji koji se traže u destinaciji). Interakcija između proizvođača i pružatelja turističkih usluga koji temelje imidž svoje ponude na zdravlju i odmoru, bitna je. U toj se interakciji dolazi do novih, praktičnih rješenja na zadovoljstvo proizvođača meda i pružatelja turističkih usluga, te gostiju kao korisnika tih usluga.

U svakom poslu, pa i turističko-ugostiteljskom, postoje mogućnosti, ali i ograničenja. Turističko-ugostiteljski sektor i druge kompleksne djelatnosti su u 2021. godini „upoznali“ spomenuta ograničenja i nametnula su se ozbiljna pitanja vezana za budućnost poslovanja ovoga sektora. Zbog toga treba u kratkim crtama spomenuti što nam se dogodilo.

Covid-19 i promjene na turističkom tržištu

Prije otprilike godinu dana svijet se upoznao s nečim do tada nepoznatim. Svaki kontinent, izuzev nenaseljene Antarktike, zahvaćen je virusnom pandemijom nazvanom Covid-19. Za samo godinu dana došlo je do goleme promjene načina života. Ni oni najpesimističniji nisu mogli predvidjeti ovakav razvoj događanja. Svijet je stao. Zrakoplovi su se prizemljili. Granice država su zatvorene. Sloboda putovanja svedena je na minimum.

S obzirom na to da nema masovnijeg turizma bez slobode putovanja, a u što smo se uvjerali kroz prošlu godinu dana, ne treba gajiti iluzije da u ovim uvjetima cjelokupno gospodarstvo naslonjeno na turistička putovanja može dosegnuti razinu prometa iz 2019. godine. Dapače, prema iskustvu od prošle godine, ukupni turistički promet, barem u BiH, doživio je golem pad, što je turističko-ugostiteljskim objektima i svim djelatnostima naslonjenim na turistička putovanja donijelo negativan sezonski i godišnji poslovni saldo. Turizam u ovim uvjetima više nije visoko profitabilan sektor i neće biti dok sve države svijeta ne riješe ovaj zdravstveni i društveni problem. Kada će to biti? Uza sve informacije koje smo čuli u zadnjih godinu dana, još uvijek nitko sa sigurnošću ne može odgovoriti na to pitanje.

Buduća suradnja proizvođača meda sa subjektima koji profesionalno djeluju na turističkom tržištu

U pogledu trenutnog značajnog fokusa na zdravlje, proizvodnja zdrave hrane i pića ima priliku sebi pridodati novi oblik prodaje kroz različite postojeće turističke proizvode, ali i nove, prilagođene novim uvjetima življenja i putovanja. Rekli smo kako je med nešto najbolje i najzdravije što priroda može dati. U ovom časopisu možete pročitati o tome puno članaka. Ovim člankom se nastoji osvijestiti neraskidiva poveznica između čovjeka, prirode i zdravlja, te ljudske potrage za zdravljem.

Zbog najčešće ograničene proizvodnje vrijednog hercegovačkog meda, potrebno je kapacitete prilagoditi tržištu, što znači – inzistirati na raznovrsnosti ponude meda, kvaliteti i marketinškim aktivnostima, te komunikaciji s potencijalnim partnerima u prodaji

Priroda je najtraženija turistička atrakcija (mora, rijeke, jezera, planine, ruralna područja itd.). U budućnosti će po svemu sudeći tako i ostati. Suradnja proizvođača hrane, u našem slučaju meda, i subjekata koji profesionalno djeluju na turističkom tržištu, treba biti slobodnija, otvorenija i intenzivnija, jer svi za to imamo mnogo razloga. U odnosu na procjene buduće potražnje, trebat će kreirati nove proizvode. Proizvodi moraju imati kvalitetu, odgovarajuća pakiranja za različite uporabe, te cijenu koja će, osim ljubavi prema svome radu s pčelama, proizvođaču davati dodatni bitan motiv u daljnjem radu.

Pandemija s kojom živimo donijela je ograničenja. Uza sva spomenuta ograničenja život sigurno neće stati, pa je prilika ograničenja pretvoriti u novi početak s drugačijim promišljanjem i izvan dosadašnjih okvira, te sa strpljivijim pristupom prema sebi i okruženju s kojim radimo, kao i onomu što imamo.

SAOPĆENJE ZA JAVNOST

Otvaranje paviljona “Medena priča”

Pčelarska javna savjetodavna služba Slovenskog pčelarskog saveza zaključuje i istodobno započinje još jedan veliki projekt predstavljanja slovenskog pčelarstva u zemlji i inozemstvu

Paviljon „Medena priča“ kreće na svoje prvo putovanje s misijom da na svoj jedinstveni način predstavi rad pčela i pčelara te plodove njihova zajedničkog napora.

Paviljon je pokretni pčelinjak izgrađen za potrebe edukacije, predstavljanja i promocije slovenskog pčelarstva i proizvoda od meda. Opremljen je najnovijom video i audiotehnologijom. Pozdravlja posjetitelje pčelinjeg svijeta putem vida, mirisa, dodira i posljednjeg, ali ne najmanje važnog okusa, s vlastitom, vrlo posebnom stanicom za med.

Polovica interijera paviljona posvećena je prezentaciji košnica i tehnologije proizvodnje meda. Košnice prikazuju život pčela s vrlo posebnim videosadržajem instaliranim u češljevima. Ispod košnice se nalazi pčelarska vaga s meteorološkom stanicom i videonadzorom vanjske strane paviljona. Slijedi prezentacija vađenja, skladištenja i pakiranja meda prema svim standardima sigurne i zdrave proizvodnje hrane. Također su istaknute ključne informacije o pčelama i pčelarstvu.

Drugi dio interijera paviljona posvećen je prezentaciji svih pčelinjih proizvoda. Uz prodajni šalter nalazi se područje za kušanje meda. U tu svrhu razvijena je posebna stanica za kušanje meda, što se razlikuje od svega što smo prije vidjeli.

Vanjski dio paviljona također je vrlo zanimljiv i privlačan. Uz stanicu za med, postoje ploče s vrstama meda, svim pčelinjim proizvodima, autohtonom kranjskom pčelom i bitnim segmentom našeg pčelarstva – apiterapijom. S druge strane paviljona na vremenskoj traci predstavljeni su najznačajniji dijelovi pčelarske povijesti. Tradiciju slovenskog pčelarstva oslikavaju prednje daske košnica i prednje ploče košnica AŽ.

Djeca mogu naučiti o glavnim karakteristikama pčela kroz obrazovne igre.

Paviljon Honey Story neće ostaviti ravnodušnim ni jednog posjetitelja ni danju ni noću, jer posebna ambijentalna svjetla ističu kapljice meda u saću smještene s vanjske strane paviljona, kao i motive ugravirane u staklo unutar paviljona.

Drugi dio interijera paviljona posvećen je prezentaciji svih pčelinjih proizvoda. Uz prodajni šalter nalazi se područje za kušanje meda. U tu svrhu razvijena je posebna stanica za kušanje meda, što se razlikuje od svega što smo prije vidjeli

Ideja za paviljon „Medena priča“ potekla je od predsjednika ČZS-a, gospodina Boštjana Noča, koji je također sudjelovao u radnoj grupi koju su činili gospođa Lidija Senič, gospođa Tanja Magdič, gospodin Vlado Augustin, gospodin Simon Golob, gospodin Tomaž Samec i vođa grupe, gospodin Aleš Bozovičar. Grupa je bila uključena u dizajn i izgradnju paviljona Honey Story, koji je uistinu jedinstven u svim aspektima.

Danas započinje nova pčelarska priča za Slovensko pčelarsko društvo. U dobroj vjeri da će paviljon sudjelovati na brojnim događanjima u Sloveniji i inozemstvu, vrpce otvaranja svečano su presjekli ministar poljoprivrede, šumarstva i hrane dr. Jože Podgoršek i predsjednik Slovenskog pčelarskog saveza gospodin Boštjan Noč.

Radujemo se vašem posjetu i upućujemo najljepši pozdrav.

Nagrada za naše pčelare na “Danima meda”

I prošle, za ovdašnje hercegovačke pčelare izuzetno nepovoljne pčelarske godine, zahvaljujući Federalnom zavodu za poljoprivredu i Federalnom agromediteranskom zavodu, sačuvana je jedna lijepa tradicija

Preneseno: FENA

Naime, u zajedničkoj organizaciji ove dvije eminentne institucije, održana je redovita i već tradicionalna manifestacija proglašavanja pobjednika natjecanja „Dani meda“, u okviru koje su se u ukupno osam kategorija procjenjivali najbolji medovi u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Od članova Saveza pčelara „Kadulja“, priznanja je osvojilo nekoliko pčelara, odnosno kompanija. Tako je pobjednik u kategoriji „Livadski med“ postao Anton Karačić iz Biletić Polja, općina Čitluk, a naslov najboljeg u kategoriji „Med od kestena“ pripao je

kompaniji Medicom d. o. o. iz Gruda. Najbolji med u kategoriji „Med od medljike“ imao je Dobro Zovko iz Čitluka, a u istoj kategoriji drugo je mjesto pripalo Daliboru Primorcu iz Gruda. Na kraju, u kategoriji „Razne vrste meda“, drugo mjesto pripalo je Mirku Barbiru iz Ljubuškog.

Inače je ukupno testirano više od 80 uzoraka meda, a prvi put su nagrade pripale i najboljem mladom pčelaru i najboljoj pčelarici. Organiziranju ovog natjecanja pripomogla je i organizacija Sweden/USAID Farma II.

Moćni pripravci - med kao kućni lijek

Preneseno s portala “Bljesak.info”

Med ima snažna antiseptička, antioksidativna i pročišćavajuća svojstva koja gode tijelu, koži i zdravlju u cijelosti. Med sadrži flavonoide i antioksidanse koji pomažu smanjiti rizik od bolesti srca. Antiseptička svojstva meda zaustavljaju rast bakterija i sprječavaju infekciju vanjske rane. Med se koristi kao prirodni lijek za prvu pomoć pri liječenju već spomenutih rana, opekлина i posjekotina. Njegova antibakterijska svojstva sprječavaju infekciju, djelujući kao protuupalni agens.

Iako se med najčešće koristi kako bi se zasladila hrana, ova je namirnica odličan zaštitnik zdravlja, a ako niste znali on se ne može pokvariti. Organski med dakle djeluje protuupalno, i pomaže kod različitih stanja, ali i štiti vašu ljepotu i dobru liniju.

Ako se pitate kako koristiti med kao kućni lijek, evo nekoliko primjera.

Medom protiv začepjenih sinusa. Ako otežano dišete zbog sinusa koji su začepjeni, možda biste mogli pripremiti nešto s medom kako biste si olakšali tegobe. Pomiješajte 2 žlice meda i 2 žlice jabučnog octa u posudu s vodom od 250 ml. Dobro pomiješajte i konzumirajte svakodnevno dok vam se sinusi ne očiste.

Medom protiv peruti. Zbog peruti tjeme može biti suho i osjetljivo, uz naravno bijelu prhut koja pada po vama svaki put kad prođete rukom kroz kosu. Zbog toga vam može i biti neugodno posebno ako se ona zadržava na vašem sakou ili košulji. Kako bi si pomogli medom kombinirajte 90 posto vode i 10 posto meda te otopinu utrljajte u kosu koju

ćete pokriti kapom za tuširanje i ostaviti tako tri sata prije ispiranja. Ovaj postupak možete ponavljati svaki drugi dan cijeli mjesec.

Med za kašalj. Ako vas muči kašalj već dulje vrijeme, a tablete i pastile ne djeluju kako ste očekivali, možete koristiti med za rješavanje ovog problema. Ovaj prirodni sirup koji se priprema od 8 žlica meda i 4 žlice soka od limuna sigurno će pomoći. Koristite po potrebi.

Med za smirivanje opekлина. Znanstvenici su naučili kako antibakterijska svojstva meda mogu pomoći kod blagih opekлина. Med se često koristi u tim situacijama kako bi se ubrzo oporavak. Malo meda stavite na gazu i na opeklinu.

Medom protiv starenja kože. Med se ponaša kao humektant odnosno sredstvo za zadržavanje vlage. Stoga se može koristiti kao ovlaživač u mnogim kozmetičkim preparatima. On ne samo da privlači vodu, već je i zadržava u koži, pa ona ostaje podatna i elastična. Zbog svojih prirodnih antioksidativnih svojstava koji igraju bitnu ulogu u zaštiti kože od ultraljubičastog oštećenja, med pomaže u borbi protiv starenja.

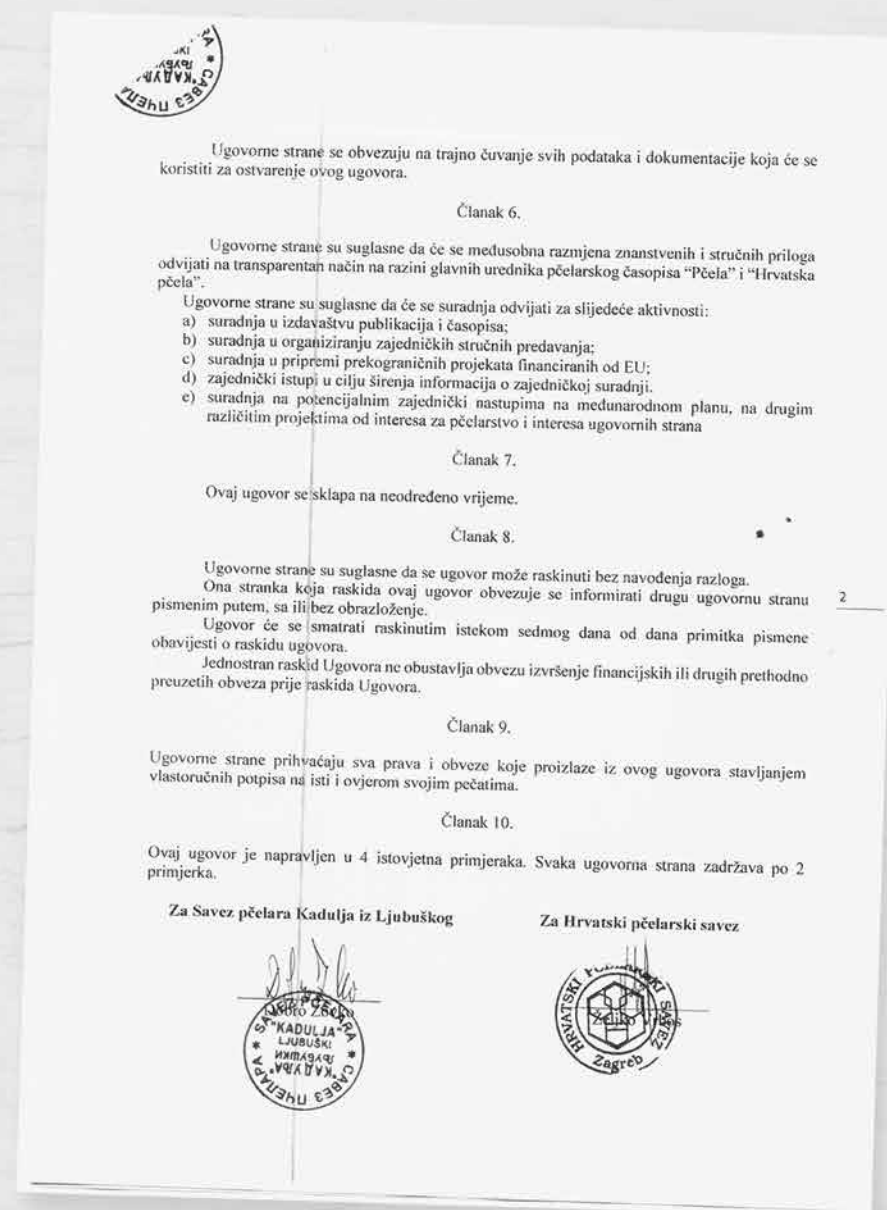
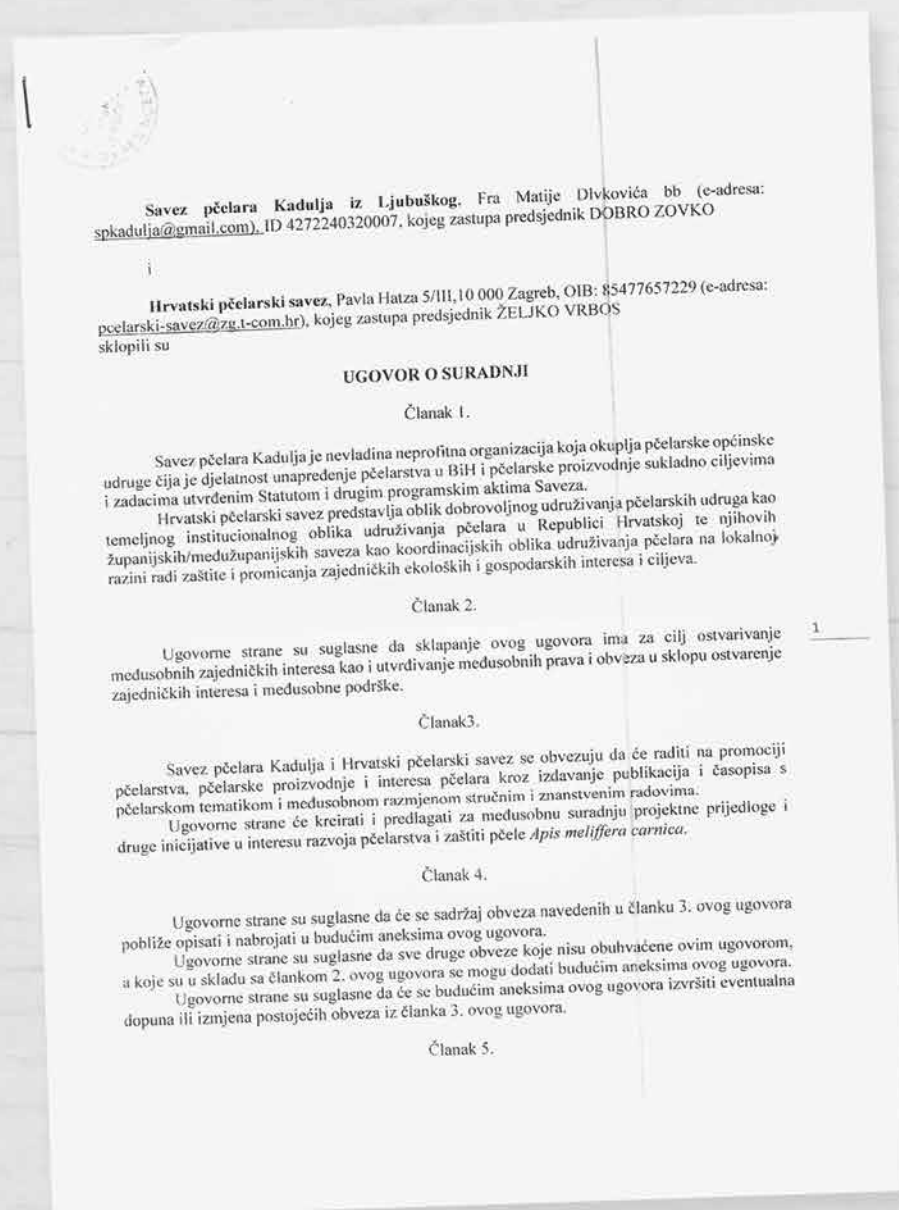
Medom protiv viška kilograma. Za razliku od rafiniranog šećera, med sadrži vitamine i minerale, a ne samo kalorije. S druge strane, med kao dobar izvor hranjivih tvari pomaže kod mršavljenja. Tako limunov sok s malo meda popijen rano ujutro učinkovit je anticelulitni napitak. Ako pak medu dodate i malo cimeta, dobit ćete snažan pripravak za učinkovito mršavljenje.

Ugovor o suradnji Saveza pčelara Kadulja i Hrvatskog pčelarskog saveza

Savez pčelara „Kadulja“ i Hrvatski pčelarski savez, 25. ožujka 2021., potpisali su Ugovor o suradnji. Ugovor su potpisali predsjednici dvaju saveza, Željko Vrbas u ime Hrvatskog pčelarskog saveza, a Dobro Zovko u ime Saveza pčelara „Kadulja“.

Najznačajnija karakteristika novopotpisanog akta njegova je sveobuhvatnost i široke mogućnosti buduće suradnje dviju asocijacija, o čemu će se dvije strane dogovarati putem aneksa na sadržaj članka 3. ovog ugovora.

To bi brzojavno-novinarski bila „fleš-vijest“ kojom smo popratili potpisivanje i objavljivanje ovog ugovora, a umjesto preporučivanja njegova teksta i sadržaja ponajbolje je prepustiti čitateljima da ga pročitaju, prouče i na temelju toga donesu svoj sud o njegovoj vrijednosti i kvaliteti.

Od “medenih upitnika” do izvoza meda

Kako je „med u Hercegovini u najskorijoj budućnosti trebao postati sporedni proizvod...”, jer su pčele mnogo važnije kao oprašivači biljaka“ i što se od toga u praksi potvrdilo i dokazalo? Kako se iz nekadašnjeg ljubuškog „Agroproma“ samo u Francusku izvezlo 20 tona meda, a na tadašnje jugoslavensko tržište 400 tona? Što se dogodilo s planiranom proizvodnjom košnica u čitlučkom „Drvoradu“?

Nikica Šiljeg

Pisati o nekoj temi ili nekoj problematici nije isto u svakom vremenu, u svakom vremenskom razdoblju. Jer, „svako vrijeme nosi i svoje breme“ kako kaže jedna stara narodna poslovice, odnosno svoje ideje, karakteristike ili pak neke druge oznake. Tako i pisanje o pčelarstvu nosi u sebi posebnosti i karakterističnosti neke epohe, nekog povijesnog razdoblja. Potvrdu prethodne činjenice pronašao sam na olovno-prašnjavim listovima tadašnjih tiskovina koje su izlazile u

Bosni i Hercegovini, u Mostaru, odnosno u Sarajevu. Konkretno, radilo se o prelistavanju nekadašnjeg glavnog republičkog glasila „Oslobođenja“, te lokalnog, mostarskog lista „Sloboda“.

U prethodnom broju našeg časopisa pisali smo o mogućim uzrocima pomora pčela u Hercegovini u proljeće 1988. godine želeći istražiti je li famozna pogača „Medina F“ (uobičajeno nazivana „osječka pogača“, jer joj je proizvođač bio IPK Osijek) bila uzročnik toga pomora. Danas ćemo, pak, pokušati vidjeti na

koji se način i kako mijenjalo pisanje „Oslobođenja“ o pčelarskoj tematici u tadašnjoj Hercegovini početkom 60-ih godina prošlog stoljeća u odnosu na pisanje istog lista potkraj 80-ih godina istog razdoblja.

Početak ćemo s vijesću iz „Oslobođenja“ od 8. lipnja 1956. godine objavljenoj u rubrici „U nekoliko redaka“ i odatlanoj iz Ljubuškog. U četiri rečenice govori se o sezonskom proljetnom preseljenju pčela iz Ljubuškog u susjedni vrgorski kraj. U cijelosti, navedena vijest glasi: „Znatan broj pčelara preselio je svoje pčele na pašu u jugozapadni dio opštine, gdje se u predjelu oko Vrgorca nalaze travnjaci bogati kaduljom. Kasnije, kada u ovom kraju nastupe suše, pčelari će sa svojim pčelama seliti u livanjski srez na livadsku pašu i vrijesak. Pčelinja paša je do sada, uglavnom, bila dobra. Prva pčelinja društva su se već rojila, a uskoro se očekuje i prvo vrcanje meda“.

Uz ovu, skoro uobičajenu vijest ne samo za to razdoblje, a od istog autora (Č. K.), ali ovaj put ne iz Ljubuškog, nego iz Mostara, nekoliko godina kasnije, točnije 25. svibnja 1961. godine, analiziramo značajno duži, a samim time pripremljeniji i utemeljeniji tekst naslovljen „Medeni upitnici“. Glavna misao ovog zanimljivog novinarskog uratka može se svesti na misao iznesenu u podnaslovu teksta, gdje se kaže kako „pčele nisu isključivi proizvođači meda - one su i izvanredni pomagač voćarima“. Ista glavna misao se ponavlja i u samom tekstu gdje se zaključuje kako stručnjaci „kažu kako će i u Hercegovini med u najskorijoj budućnosti postati sporedni proizvod...”, jer su pčele mnogo važnije kao oprašivači biljaka“.

Uvod u ove jako zanimljive autorove zaključke (pri čemu je naravno zanimljivo i kako autor ne navodi koji stručnjaci, već se poziva na neimenovane stručnjake) kratka je analiza trenutačnog stanja hercegovačkog pčelarstva i navodi se podatak kako je u dvogodišnjem razdoblju, od 1959. do 1961. godine, broj košnica u Hercegovini „pokrajini poznatoj po pčelarstvu“ pao s 40.000 na 33.000 komada. Razlozi pada broja košnica nalaze se kako u opadanju prinosa meda i manjoj isplativosti njegove proizvodnje, tako i u krivotvorenju proizvoda od meda, te u neorganiziranosti samih pčelara. U tom smislu se navodi podatak kako je „nedavno donesena odluka o likvidaciji Pčelarske zadruge u Mostaru, jedinoj organizaciji ove vrste u Hercegovini. Zadruga će se formalno pripojiti Zemljoradničkoj zadruzi“.

No, bez obzira na ove, za tadašnje hercegovačko pčelarstvo jako loše podatke, autor na neki način ohrabruje ovdašnje pčelare stavom kako „su pčele mnogo važnije kao oprašivači biljaka“, te će „i u Hercegovini med u najskorijoj budućnosti postati sporedni proizvod“. Da bi to tako doista trebalo i biti, autor navodi primjere drugih zemalja, posebice Sjedinjenih Američkih Država, pa se konstatira kako se prinosi pojedinih poljoprivrednih kultura, npr. uljane repice, djetelinog sjemena i slično, povećavaju i do pet puta ako se u blizini nalaze jaka pčelinja društva. K tome, za voćnjake su u Kaliforniji već utvrđeni normativi o potrebnom broju košnica (jedno pčelinje društvo na svakih 100 voćaka), a uz to se pčelarima i plaća za boravak njihovih pčela u voćnjacima i pomoći pri oprašivanju. Tako se

za 10 – 15 dana boravka u jednom voćnjaku pčelarima plaća 7 – 10 dolara po košnici.

Zaključak je također zanimljiv i glasi „Glavni prihod je postala naknada od voćara, koji znaju da cijene pčelinji rad“. Kad bi takav zaključak i takav stav vrijedio, makar i danas, bilo bi dobro. No, naši pčelari znaju kako je takva praksa poprilično daleko od stvarnosti i tko zna koliko će još vremena trebati da zaživi i da se prakticira takvo ponašanje i suradnja pčelara i voćara.

Završni reci ovog zanimljivog članka odnose se na autorov pokušaj da pokaže kako „Raskorak u razvoju pčelarstva i voćarstva nije karakterističan za sve naše krajeve. Možda je, čak, Hercegovina u tom pogledu iznimka. U drugim našim krajevima, Makedoniji na primjer, poznati su slučajevi suradnje pčelara i voćara“. Navode se i primjeri takve suradnje, od besplatnog prijevoza košnica na ispašu u rajone svojih pašnjaka od strane voćarskih organizacija, zatim osnivanje voćarsko-pčelarskih zadruga, te činjenicu kako pri Voćarskom zavodu u Skopju djeluje Odsjek za pčelarstvo.

Članak završava sljedećim riječima: „To bi trebao da bude i hercegovački put-kažu stručnjaci. Jer, bez toga, se neće moći ostvariti planirani visoki prinosi na hiljadama hektara voćnih plantaža, koje se podižu ili će se podizati“. Koliko se i što od iznesenog u ovom članku ostvarilo, što se doista moglo i trebalo ostvariti, a što je bilo „samo puka tlapnja“, što je bilo realno, a što nerealno u napisanom sami razmislite i donesite svoj sud o iznesenom...

Dobrih dvadesetak godina kasnije od dvaju navedenih članaka pisanih krajem 50-ih i početkom 60-ih godina prošlog stoljeća u istom listu su se pojavljivali prilozi iz nekih hercegovačkih općina, od tamošnjih dopisnika „Oslobođenja“, ponovno o medu i pčelarstvu. Iz obilja takvih materijala izabrali smo dva, jedan iz Ljubuškog, a drugi iz Čitluka. Oba su iz 1989. godine, prvi datiran na 29. ožujka, a drugi s datumom 8. studenog iste godine.

U prvom od njih, dopisnik „Oslobođenja“ iz Ljubuškog, inicijala F. K., donosi vijest o izvozu meda ljubuške RO za otkup i promet poljoprivrednih proizvoda „Agroprom“ na stolove francuskih potrošača. U vijesti se zatim navodi kako je „na ovo tržište plasirano 20

No, bez obzira na ove, za tadašnje hercegovačko pčelarstvo jako loše podatke, autor na neki način ohrabruje ovdašnje pčelare stavom kako „su pčele mnogo važnije kao oprašitelji biljaka“, te će „i u Hercegovini med u najskorijoj budućnosti postati sporedni proizvod“

tona meda, te da slijedi nova, dvostruko teža pošiljka“. Iznesena su i očekivanja kako će se ljubuški med naći i na tržištu ostalih zapadno-europskih zemalja. Vijest završava iznošenjem podatka kako je na jugoslavensko tržište prošle godine plasirano oko 400 tona meda, kao i planom da se, „uz dosadašnje kilogramsko pakiranje uskoro uvede i program dvogramskog pakiranja za potrebe ugostiteljstva“.

Posljednji prilog iz tog vremena, potpisan inicijalima A. B., odnosi se na čitlučko poduzeće „Drvorad“, u kome se ponovno aktualizirala „stara ideja o aktiviranju proizvodnje košnica za uzgoj pčela“. Potom se konstatira kako realizacija toga programa postaje sve izvjesnija i bliža, a „program bi se realizirao u krugu sadašnjeg pogona gdje postoji infrastruktura“. Zaključuje se kako „sva istraživanja pokazuju da bi već u startu ta investicija oplodila uloženi kapital“.

Svi navedeni prilozi preneseni sa stranica sarajevskog lista u razdoblju dužem od dvadeset godina (od 1956. do 1989. godine) i zasnovani na podacima tada aktualnim na ovom području Hercegovine (Ljubuški dva puta, Mostar, Čitluk), pokazuju put kojim je na neki način prolazilo i ovdašnje pčelarstvo u tom vremenu. Put ni malo lagan, mukotrpan čak, ali koji jasno pokazuje kako se ovdašnje pčelarstvo borilo za opstanak, kako se držalo i izdržalo sve nedaće i probleme na tom putu, kako se razvijalo i u kom pravcu se kretao njegov razvoj, kako se borilo i izborilo za pravo građanstva i za nadu u bolje i uspješnije sutra. A navedeni članci ostaju tek kao usputne dokazne postaje navedenog na tom dugačkom putu...

Preuzeto s www.freunde-fachzentrum-bienen.de
Prevela s njemačkog: **Mary Zorić**

Toskanska piletina s kaduljom

Ljuti (vatreni) umak za roštilj

Rafinirani dodatak hrani s roštilja, kao što su odresci, rebarca ili kobasice, ali i pečena riba.

Sastojci:

5 češnja češnjaka
4 žlice maslinova ulja
4 pileća kraka
paprika u prahu
malo soli
10 listova kadulje
2 luka
1 kg rajčice
1 l bijelog vina
1 1/2 žličice meda.

Priprema: Režnjave češnjaka prepolovite uzdužno i lagano ih pržite na vrućem ulju. Zatim, izvadite pileći batac i natrljajte ga paprikom u prahu i s malo soli. Potom, pržite u ulju s obje strane, kao i lišće kadulje. Rajčice i luk narežite na klinove i dodajte. Rajčicu kuhajte vruću, ogulite je, narežite na komade i dodajte, ostavite da vrije 15 minuta. Ulijte vino i pirajte dok meso ne bude kuhano. Umak začinite po želji solju, eventualno s malo papra i meda.

Savjet: Piletina je dobrog ukusa s rižom.

Narandžini papreni orasi

Frankonsko pečenje

Frankonsko pečenje često se poslužuje s kiselim kupusom i okruglicama, a svakako uz to pristaje i čaša piva.

Sastojci:

100 g meda
50 g šećera
100 g maslaca
50 g vrlo sitno nasjeckane i oguljene naranče
naribana kora neobrađene naranče
300 g brašna
2 žličice praška za pecivo
1 žličica začina za medenjake
1 prstohvat papra
1/2 sladoleda

Priprema: Med, šećer i maslac zagrijati, miješajući dok se šećer ne istopi, a zatim ohladite masu i umiješajte naranču i narančinu koru. Brašno, prašak za pecivo, medenu masu, dobro umijesite, pokrijte i ohladite u hladnjaku. Od ostalih kalupa, izrežite velike kuglice. Kuglice izvaditi na papir za pečenje ili tanki lim na 175 °C. Nakon otprilike 20 minuta orašćići moraju dobiti svijetlosmeđu boju. Šećer u prahu i bjelanjak pomiješajte i njime premažite paprike dok su još uvijek topli.

Savjet: Ostavite paprike nekoliko dana otvorene kako bi upile vlagu i omekšale ili ih stavite u limenku s jabukom nekoliko dana.

OBAVIJEST PČELARIMA

Molimo pčelare, pretplatnike koji žele predati tekst za mali oglas, neka to pošalju na e-mail: pcela@spkadulja.com. Broj riječi nije ograničen. Cijena pojedinog oglasa je 10 KM po objavljivanju. Sve informacije vezane uz objavljivanje oglasa i za pretplatu mogu se dobiti na e-mail: info@spkadulja.com, kao i na telefon: **063 804 029**.

OBAVIJEST OGLAŠIVAČIMA

Obaviještavamo pojedince kao i tvrtke proizvođače opreme za pčelare, otkupljivače meda i pčelinjih proizvoda, proizvođače farmaceutskih sredstava za zaštitu pčela te sve ostale proizvođače u gospodarstvu koji su vezani za pčelarstvo, da se mogu oglašavati u našem časopisu po dolje navedenim cijenama. Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni u PDF-u.

Cijene oglasa:

1/1 - druga i zadnja stranica - (16x24 cm) - 400 KM

1/1 - predzadnja stranica - (16x24 cm) - 350 KM

1/2 - (8x12 cm) - 200 KM

1/3 - (5x7 cm) - 100 KM

1/4 - (4x6 cm) - 50 KM

Popusti na komercijalne oglase:

objava oglasa 4 puta - 10 posto

objava oglasa 8 puta - 20 posto

Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači

Samostalna zanatska radnja "Pčela" - Šipovo, BiH

Cjenik:

Nastavak LR (cink) - **12 KM**

Podnjača s mrežom (varoa) - **10 KM**

Podnjača s mrežom i plastikom - **12 KM**

Podnjača obična - **7 KM**

Poklopac s limom - **10 KM**

Hranilica s mrežom i plastikom - **10 KM**

Hranilica (Milerova) - **7 KM**

Bježalica - **10 KM**

Ram (jela i smrča) - **0,65 KM**

Nukleus s pet ramova - **30 KM**

Sakupljač peludi - **35 KM**

Komplet košnica LR - **od 82,50 KM do 87,50 KM**

Proizvodimo LR košnice, kompletne i u pozicijama. Naša prepoznatljivost je ekstra kvaliteta.

Kontakt: Rakita Miloš (vlasnik), Braće Jugovića b.b., 70270 Šipovo, BiH

Telefoni: 050 372 209; 065 915 690

Izrada po narudžbi sve vrste opreme
za LR košnice, meleme, likere...

Otkup propolisa i peludi

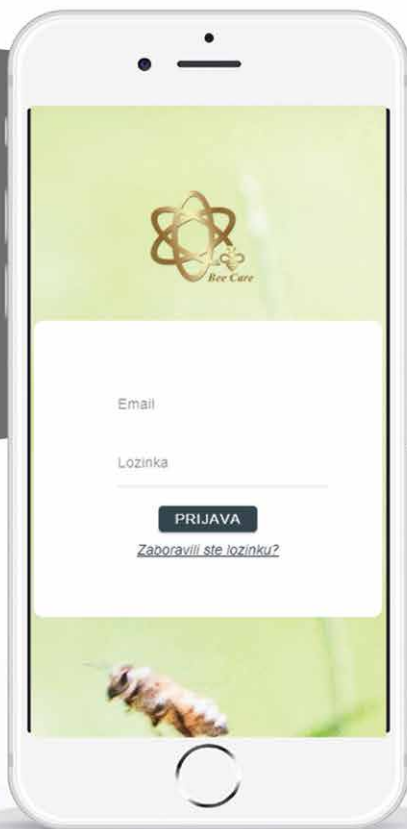
Pčelarstvo DM

Rastovci bb, Novi Travnik
dominkomlakic@yahoo.com

BEE CARE MONITORING

Uz Bee Care monitoring imate uvid u sve bitne informacije o vašim košnicama na bilo kojem mjestu i u bilo koje vrijeme!

Za preuzimanje aplikacije skenirajte QR kod

Koraci za korištenje Bee Care aplikacije:

Ulogirajte se sa dodijeljenim podacima (**e-mail i lozinka**).

Dodajte pčelinjake i košnice unutar aplikacije. Svaka dodana košnica će dobiti svoj **QR kod**.

Isprintajte i zalijepite QR kod na košnicu.

Pomoću mobilne aplikacije **skenirajte** QR kod kako bi aktivirali podatke o košnici.

Podaci o pčelinjacima i njihovim pripadajućim košnicama će Vam biti **dostupni 24/7**.

Bee Care aplikaciju je moguće koristiti na **mobilnim i tablet** uređajima!

www.beecare.com

